Ročník I. Č. 3. Únor 1908.

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Předplatné:
Půlletně . . K 3·50
Ročně . . . . 6·—

Redakce a administrace:
ŽIŽKOV,
Táboritská ulice
čís. 5.

SOUSTAVNÁ POJEDNÁNÍ O FILOSOFII.

I.

THEORIE A PRAKSE.

Rozumový život člověka má dvě hlavní části: theorii a praksi. Která plyne z které? Jsou obě tak navzájem od sebe odvisly jako den s nocí — a není pošetilejšího omylu než domnění, že možno býti člověkem praktickým aniž bychom vůbec se starali o theoretické názory a otázky. Žije-li člověk „praktický" životem „praktickým" nestaraje se o theoretické názory, jest to možno jen proto, že kdysi — vědomky neb mechanickou napodobou — přijal za svůj světový a životní názor nějaké mínění v němž byl svým okolím vychován; jest to jen proto, že prostě uvádí v praksi světový názor, o němž nepřemýšlí, jejž beze zkoumání za svůj přijímá a o jehož správnosti netouží se přesvědčiti proto, že není člověkem samostatným, ale pouhým nohsledou jiných.

Jak od základů do posledních důsledků zcela rozdílná musí býti životní prakse ku př. někoho, kdo je přesvědčen s jistými sektami, že vše hmotné je hříšno, duši lidské nepřirozeno a škodlivo, že člověk zlákán do hmotného světa toliko hříšným pokušením Satanáše, a že nutno rázně a radikálně se vybaviti z osudného omylu smyslného světa, aby duch osvobozený vrátiti se mohl do své pravé nebeské vlasti; a naopak někoho, kdo s dnešními materialisty věří,

že není ve světě vůbec nic krom t. zv. hrubě fysické hmoty, že duše jest jenom výsledkem činosti buněk a že po tělesném rozkladu veškerý život člověka vůbec naprosto přestává! První názor, hnán do logických důsledků, vedl k lidovražedným sektám, jež ničily svůj život násilnou rukou, nechtějíce „udržovati říši satanovu", a v méně krajních případech k naprostému coelibátu věřících za účelem vylidnění země, aneb alespoň ke krajní askesi, sebetrýznění a ke zhrdání veškerou prací, věděním a veškerou vůlí. Druhý názor žene lidi naopak ke snaze za využitkováním života a — dle povahy — buď k rozmařilosti z onoho mravního zoufalství, které má za to, že konec konců je bez toho vše málo platno, aneb naopak k horlivému bádání a hledání vědeckému v tajné naději, že zdaří se snad vědě na konec rozluštiti úkol udržeti lidské tělo při neutuchajícím žití. — Mezi těmito dvěma názory je tu celá stupnice názorů přechodních, bližších jednomu či druhému pólu a tvořících celý řetěz sekt a věr.

Vidno, že základní idea o světě, ze které vycházíme ve své životní theorii, rozhoduje o celém směru naší životní prakse a tudíž i o každičké podrobnosti našeho denního myšlení. A naopak zase nabytým praktickým poznáním a životní zkušenosti opravujeme svoje ponětí života a zrajeme od názoru k názoru.

Proto dnes praktický člověk moderní nedovedl se ubrániti onomu znovuzrození „metafysické ptořeby člověčenstva", onomu znovuprobuzení filosofické žízně, která v létech osmdesátých minulého století považována tak mnohými nadšenci t. zv. realismu za pohřbenou navždy.

Člověku myslícímu otázka, jak má člověk žíti, souvisí neodlučně s otázkou, proč je člověk zde na světě, a s otázkou, co člověk vlastně jest.

Mnoho tvrzení, mnoho názorů, mnoho škol povstalo o těchto otázkách — a filosofické snažení člověčenstva splodilo filosofických názorů více, než spočítati možno.

Čím pokročilejší je člověk, tím hlouběji nahlíží, že k rozluštění dané otázky naprosto nestačí naše vědomosti o hmotném složení, jak se jeví při podrobném prozkoumání pomocí pěti smyslů: věda, ať moderní ať předvěká, snaží se odhaliti, co skryto je našemu přímému poznání. S pokrokem člověka roste i jeho snaha po poznání skrytého, neboť člověk chápe, že jen poznáním skrytého možno mu pochopiti zjevné. Okkultismus, věda o skrytém, stává se tak zdrojem veškeré životní realisace. —

Věda o skrytém! Jak možno věděti něco o tom, co je nám skryto? — Dvojím způsobem: Jednak na základě úsudku

o nutných příčinách daných účinků, jednak na základě toho, že vše, co je ve světě, jest poměrné a podmínečné; není nic naprostého, a není tudíž také nic naprosto skrytého, jako není nic naprosto zjevného. Vše platí jen za určitých podmínek. Jsoucnost slunce a světla vůbec je skrytou slepci a zjevnou vidomému a jako se zrakem jest tomu i s ostatními schopnostmi a součiniteli lidské bytosti; nejsou všichni lidé stejně úplní! Jako vše je i člověk bytostí poměrnou a podmínečnou. Moderní člověk, jenž poznal, jak vše v přírodě se vyvíjí, musil by činiti skutečné násilí svému rozumu a svému celému mínění, aby mohl věřiti, že nynější člověk představuje konečný nezdokonalitelný vrchol pozemského života; a prostý rozmysl učí nás, že podobná stupnice různě pokročilých tvorů, jaká vede od nevyvinutého afrického Křováka k nám a ukazuje vývoj člověčenstva v minulosti, je možna, ano podle všeho, co víme o přírodním žití, nutna od nás vzhůru, představujíc vývoj člověčenstva v budoucnosti.

A ježto vidíme, že není celé současné lidstvo ani na stupni Křováka ani na stupni pokročilého intelligenta, poznáváme, že se celý vývoj děje tak, že se na dosažném stupni objevují nejprve řídcí jednotlivci, kteří představují vyšší stupeň, k němuž teprvé v budoucnosti dospěje větší počet lidí; těchto jednotlivců je čím dále tím více, a když jich je již tolik, že nejsou více považováni za výjimky (snad chorobné), ale že poznána jich cena, jsou mezi nimi již zase mnozí jednotlivci stupňů vyšších. Jinak než takto není vývoj člověčenstva myslitelným na základě toho, co o přírodním vývoji víme.

I dnešní lidstvo vykazuje takto celou stupnici vývojových stupňů, od nejnižších živočichů v lidské podobě až k oněm, kteří svou vyspělostí činí mezi námi posud vzácnou výjimku a k jichž posouzení schází těm, kdož nejsou tak vyvinuti, veškeré schopnosti a možnosti. Nutno míti jasně v mysli, že slovo „člověk“ neznamená a nemůže znamenati zcela pevně vymezený, jednotlivý pojem, neboť to by znamenalo, že „člověk“ není schopným vývoje a tvoří tudíž mezi živoucími bytostmi přírody výjimku, aneb že je-li vyvinut dále než dnešní průměr lidstva, přestává býti člověkem.

Toto přirozené hierarchické seskupení člověčenstva, složeného z jednotlivců nejrůznějších vývojových stupňů jeví se i ve vzrůstu lidského poznání. Z jednotlivce na jednotlivce, z vrstvy na vrstvu, ze stupně na stupeň přelévá se poznání zkušeností a rozmyslem nabyté, přeměňujíc se znetvořováním, kde předáváno jest lidmi nekritickými, klesajíc zhrubnutím a omezováním, kde vniká od stupňů vyšších

k nižším, a vyjasňujíc se hlubším a všeobecnějším chápáním, kde zpracováno jest rozumem stupňů vyšších.

V člověčenstvu jest tomu i vzhledem k poznání a chápání stejně jako je tomu v rostlině vzhledem ke ztravování látek: Od kořenů k listům přenáší látky proud jeden, od listí ke kořenům přenáší vzdušiny proud druhý, a na všech stupních neustálá výměna sděluje látky od buňky k buňce; a tak i poznání koluje v lidstvu od smyslů k rozmyslu, a odtud k rozumu a pochopení stoupají zkušenosti měníce se v poznatky, názory a idey; a naopak od stupňů vyšších idey se šíří dolů budíce názory, vyvolávajíce snahy a vedouce k pokusům a zkušenostem novým. —

A tak jest tedy i věda lidská dvojitá, odpovídajíc dvěma směrům, jimiž se děje lidské poznávání.

Přihlížíme-li k různým směrům a konečným zdrojům těchto proudů, zveme ji vědou přírodní čili fysickou a vědou metafysickou čili nadfysickou: přihlížíme-li k různým způsobům jich práce a jich vzrůstu, zveme ji vědou pokusnou čili experimentální a vědou spekulativní, přihlížíme-li k různému poměru jich zdrojů a nositelů k těm, mezi nimiž se uplatňují jich výsledky, zveme ji vědou obecnou čili vědou zjevného a okkultismem čili vědou skrytého.

Století minulá zveřejnila vědění v obou jeho prvých stránkách; doba naše pracuje o zveřejnění vědění i s obou jeho stránek posledních.

Pro ty, kdož stojí na některém stupni vývoje, jest vše, co odehrává se na stupních vyšších, skryto, protože přirozeně nedostupno. Stejně jako je Křováku nedostupno poznání umělecké aneb vědecké, nebo slepci poznání světelné. Tím však není řečeno, že jsou někteří lidé z některého poznání naprosto vyloučeni: to platí jen potud, pokud setrvávají na stupni nižším. Ale každý je schopen vývoje, a touha po stupni vyšším — znamená schopnost dosíci tohoto stupně. Ovšem touha opravdová, opravdu cítěná a ne jen sobě namlouvaná; neboť ne každé „já bych rád“ znamená i „já chci“!

Jako vše na světě, má i rozum své dva póly: činný a trpný čili přijímavý: pocit touhy značí, že se naše vědomí rozevírá na pólu přijímavém — — a světlem koupán je vesmír celý a světlo vnikne samo, kde oči opravdu otevřeny!

Jako vše na světě jest tedy i věda o skrytém, čili okkultismus, poměrnou. Kosmická filosofie, jež nezná naprostého člověka, nezná ani naprostého okkultismu, a ježto se snaží povznésti každého člověka postupně výš a výše, snaží se i učiniti mu to, co dnes je mu skrytým, zítra

zjevným. Jak ale stane se nám cosi skrytého zjevným? Když vstoupíme za závoje, jež nás od skrytého dělí. Jak uzříme neviditelné? Když vyvineme zřecí schopnosti ke zření potřebné.

Vyvíjeti se může každý jen sám, a nikdo nemůže tento vývoj podniknouti za jiného; k tomu jest pouze možno dáti mu povzbuzení, potřebné pokyny a dostupná vysvětlení. Závoje možno pro druhého odhaliti. — Ale jest otázkou, srovnává-li se to vždy s milosrdnou láskou, s láskou k bližnímu. Slepému odhalení takové neprospěje, ale vydává předměty odhalené jen v nebezpečí, že budou pošlapány; a těm, jichž zrak teprve nově se otevřel z šedého zákalu, jenž kryl jejich oči, jest náhlé světlo nebezpečným.

Nedivme se tudíž, že za všech časů opravdoví přátelé člověčenstva byli opatrní s veřejným odhalováním pravd, přihlížejíce k jednotlivcům.

Okkultismus byl proto v praksi vždy toliko rozumovým chápáním toho, co zjevno je člověku nejblíže vyššího stupně, byl tedy pro *učícího se* vždy theoretickým. K praksi musil přistupovati sám dle své schopnosti; a učitelé omezovali se na to, že upozorňovali horlivé, jak mají si vésti, aby se dostali na stupeň, kde skryté stane se jim zřejmým.

A protože na světě vše souvisí, i theoretické sdělování myšlének, poznatků a zkušeností nabytých jinými souvisí přímo s vývojovou praksí ostatních. A tak možno veškerou lidskou vědu rozděliti na tři části: **tradici,** jež představuje vyvíjející se sdělení těch, kdož kráčeli před námi, **vědu praktickou,** jež představuje souhrn pokusů vniknouti samostatně a ve skutečnosti v účinné, skutečné, zkušenostní poznání neznámého a využitkovati nabyté poznatky k doplnění a zlepšení svého bytí, a **vědu theoretickou,** jež značí rozumové studium tradice i vědy praktické, snahu vysvětliti jedno druhým a pochopiti svět a život na základě důsledků z těchto poznatků plynoucích.

V těchto listech, vedeni Tradicí Kosmickou, studujeme tuto tradici i různé běžné traditionelní názory lidské, a současně i vědy praktické, pokud mají přímý vliv k bezprostřednímu vývoji a povznesení člověka i Člověčenstva, a hledíce tak podepříti praktickou vědu zdravou a živoucí a souladující theorií a usnadniti tím snahu o sebevýchovu člověčenstva i jednotlivce na základě věty, že nic není nepraktického, ale že jsou jen věci obecně nezužitkované, zveřejňujeme okkultismus, číníce výsledky snah „starších bratří" obrozujícím proudem v životě veřejném, opřeni o větu, že člověk má právo znáti vše, k čemu má schopnost, a že vývoji jeho schopností nemohou nikým položeny

býti meze; spekulativním bádáním povzbuzujeme a osvěcujeme pokusné zkoumání, a poznatky metafysickými doplňujeme vědu fysickou.

Toť program a obsah Kosmické Filosofie, kteréžto slovo znamená Živoucí Lásku ke všemu Bytí osvícenou chápáním všeho, co jest.

II.

ČLOVĚKA PŮVOD A CÍL.

(Souhrnný přehled názorů o světě.)

Lidské chápání dělí si svou úlohu dvěma řadami: řadou dění čili stávání se, a řadou bytí čili jsoucna: tím vzniká čtveřice základních idei: Příčina a Účinek s jedné, a Celek a Podrobnost s druhé strany; aneb s jiného hlediska: Zdroj a Dějiště, a Objem a Obsah*).

Tak stanovena v našem úhrnném poznání základní čtveřice pojmů: Bůh a Příroda, Vesmír a Člověk. Bůh jakožto příčina a zdroj dění, Příroda jakožto účinek a dějiště dění, Vesmír jakožto celek a objem jsoucna a Člověk jakožto podrobnost a obsah jsoucna.

A dle toho zabývá se věda theogonií v nauce o bohu, fysiogonií v nauce o přírodě, kosmogonií v nauce o všemmíru a athropogonií v nauce o člověku.

Z prvu a na dlouho budeme se zabývati touto poslední, a co nám bude říci o bohu, světě a přírodě bude jen tolik, co je nezbytně nutno k vyložení člověka, jeho úkolu, původu a cíle, a k pochopení jeho vztahů s neviditelnem.

Jeť to nejdůležitější předmět, jenž naskytá se první.

*) Hermetika čili věda klíčů Hermových jež představuje methodický klíč k pravěkým vědecko-filosofickým tradicím, zachovaný v plemeni západním, užívala k znázornění tohoto základu všeho vědění kříže složeného ze dvou stejných, uprostřed se protínajících čar: čára svislá pro kategorii dění, čára vodorovná pro kategorii jsoucna; napíšeme-li na horní konec svislé čáry ku př. Chaldejské písmeno Jod (naše J), dolů Vav (V), na levý konec vodorovné čáry písmeno Hé (E), a na pravý rovněž Hé, máme *čtverný klíč*, dle něhož lze zkoumati a poznávati každý možný pojem. V případu našem bude státi Bůh za J, Příroda za V, Vesmír za jedno E a Člověk za druhé E. Jeve — —

Abychom charakterisovali svoji filosofii, nutno však předem ukázati, co praví o člověku na rozdíl od jiných běžných pojetí.

„Pocházíme od Boha", praví nám filosofie spiritualistická, ať v náboženství traditonelním, ať ve spiritualismu moderním, „náš Stvořitel umístil nás ve svět, abychom jej znali, jemu sloužili a stali se hodnými vrátiti se k němu[1]).

„Náš původ je ovšem božský, ale jakožto bytosti vycházíme ze Všehomíra abychom se vývojem povznesli až k Bohu," praví jiní[2]).

Někteří theisté však naopak, neuznávajíce posmrtný život jednotlivce, dávají nám rozplývati se v propasti všehomíra[3]).

A ještě jiní nám tvrdí, že člověk, stvořený Bohem jakožto výraz jeho myšlénky, dosud nedokonalý a proto pomíjející, bude naposledy stvořen dokonalý a tudíž nesmrtelný, a že lidstvo postačí k plnému vyjádření boží myšlénky a přežije tudíž všechen ostatní svět, jenž skončí přeměnou v lidi[4]).

Pak přicházejí popírači všeho božství a dávají nám povstati ze Všehomíra; jedni tvrdí, že koncem naším bude lidstvo, právě jako tvrdí předcházející[5]), kdežto druzí tvrdí, že vrátíme se k svému původu a rozplyneme se ve vesmírno, z něhož vycházíme jen na okamžik, abychom se v něm ztratili na vždy[6]).

Toť šest známých druhů nauky o bytí.

Nakreslete si na papír obrazec, jenž označuje všechny naše spisy. K jeho rohům napište počínaje nahoře a pokračuje v opačném směru hodinových ručiček: Bůh, Člověk, Vesmír, Vesmír, Člověk, Bůh. Obdržíte tak dva trojúhelníky, z nichž každý opatřen jest všemi třemi účinnými prvky, obsaženými v těchto šesti názorech. Tyto dva trojúhelníky značí vám dvojí pohyb, sestupný od boha skrze člověka k vesmíru, a vzestupný od vesmíru skrze člověka k Bohu; odpovídají takto dvojímu proudu, jenž dělí lidstvo na spiritualisty a materialisty (obojí s vývojem neb bez vývoje). Přikreslete si k oběma hlavním vrcholům, vrchnímu a dolnímu, z nichž nám tyto proudy předpisují původ, po třech šípkách: jedna ukazuj od Boha svisle dolů k Vesmíru, druhá od Boha v levo k člověku, třetí od Boha v pravo k Bohu;

[1]) Křesťanství a jeho obdoby.
[2]) Mod. Theosophie a moderní Budhismus.
[3]) Schopenhauer.
[4]) Positivní Spiritualismus.
[5]) Optimistický Materialismus.
[6]) Pessimistický Materialismus.

čtvrtá zdola od Vesmíru kolmo k Bohu, pátá od Vesmíru v levo k Vesmíru, šestá od Vesmíru v pravo ke člověku. A máte zde všech šest vypočítaných nauk, do nichž zařadíte všechny názory stávající. Projděte a uvědomíte si je, vykládajíce je obrazcem a obrazec dle nich.

Nuže, stává názor sedmý, a uzříte jej vysvětlený, nakreslíte-li si úhlopříčnu jež spojuje oba rohy označené slovem Člověk. Praví vám, že Člověk pochází současně i od Boha i od Vesmíru a že zůstává *Člověkem*. Tato úhlopříčna shrnuje vám současně na člověka i oba protivné si póly, od filosofů připisované Bohu a Vesmíru, pravíc, že Člověk pochází současně i od Boha, kterýmžto slovem chápeme buď Bytost Bytostí (roh v pravo nahoře) aneb Dění, jež počalo v Nebytí (roh vrchní), i od Vesmíru, pod kterým slovem rozumíme i Věčný Vesmír pomtheistů (roh dolní) i vesmír stvořený Bohem (roh v levo dole)*).

Pohlédněme ještě jinak na svůj obrazec: Kde je počátek a kde konec naší úhlopříčny? Oběma směry možno ji utvořiti!

Počněme trojúhelníkem sestupným, kde Bůh je vrcholním východiskem: máme dole vesmír od Boha vyvolaný a s ním Člověka jakožto bytost s Vesmírem rovnomocnou (pravý roh dole); bytost, jejížto život se pohybuje vzhůru a ústí v Člověka jakožto bytost rovnomocnou s Bohem chápaným jakožto vrcholní bytostí povstalou v dění vesmírném. Člověk přírodní, trpný oděv a jeviště božských sil ve vesmírném žití, stává se Člověkem božským, činným projevitelem a představitelem božství.

Začněme trojúhelníkem vzestupným, kde je východiskem Vesmír: máme Boha jakožto vrcholní Bytost ve Vesmíru povstalou, a s ním člověka jakožto bytost s ním rovnomocnou (levý roh nahoře): bytost jejíž život pohybuje se k Člověku, bytosti rovnomocné s vesmírem od Boha utvářeným. Člověk božský, činný projevitel božských sil a představitel božství, stává se trpným oděvem a jevištěm těchto sil v žití vesmírném.

Oba proudy stávají ve Jsoucnu současně, a oběma směry probíhá v člověku proud životního dění. Člověk, projevitel a představitel božství vůči jsoucnu nižšímu, je zároveň představitelem a přírodním oděvem, dějištěm života vesmírného vůči jsoucnu vyššímu.**)

---

*) **Doporučujeme přemýšleti nad obrazcem takto získaným, obsahujeť klíč ke Kosmické Filosofii! Naučíme se tak užívati „ztracených klíčů Hermových“ neb, chcete-li, Šalamounových.**

**) Srovnej k hlubšímu porozumění *„Svět a Člověk“*, str. 32. odstavec 1. až 6.

Vnikněme hlouběji do svého úkolu.

Vizme nejprvé, jakou hodnotu jednotlivé názory připisují vesmíru, a jak tudíž vysvětlují utrpení a smrt, jimž jsme v něm podrobeni, a co nám předpisují pro život pozemský; a vizme jejich vzájemné námitky.

Jako prve, kde jsme zkoumali původ člověka, řekneme: Vesmír má za konečný účel buď uspokojení Boha, anebo Člověka anebo Vesmíru samého. Vraťme se nejprvé ke svým šesti názorům a vyvoďme si je při tom poněkud určitěji. „Vesmír, praví se nám, výraz božství čili čistého ducha, absolutna, jest zde jen skrze ně a pro ně. Jest to čin, jímž si božství uvědomilo samo sebe. Tento Vesmír zmizí, až dostatečně ukojí tuto tužbu po sebeuvědomění. Jeť pouhým přeludem, a jedinou skutečností jest absolutno. Leč i po tomto zmizení potrvá v podstatě v lůně božství, aby se po období božského bezvědomí opět objevil, protože se z tohoto odpočinku zrodí v božství nová touha po sebevědomí. A tak to půjde znovu a znovu v nekonečnu časovém v ustavičném střídání období vědomí a bezvědomí: Maunantara a Pralaya dle jmen obvyklých v Indii, kde tato soustava zvláště je rozšířena.

Svět jest vyzářen z absolutna jakožto bytí passivní, vyvíjí se v dlouhých obdobích a na konec vrací se a zmizí vývojem opět v absolutno z něhož vyšel.

Smrť je následkem nedokonalosti tvarů, pomocí nichž absolutno se snaží uvědomiti si svůj obsah a státi se předmětným; absolutno může odpomoci této jejich nutné počáteční nedokonalosti jen tím, že je neustále přeměňuje; zásada přeměny je tudíž božská. Monada, bytost jednotlivá, jedinečná a jednoduchá, vykonává svou cestu k absolutnu skrze míjivé útvary řadou nespočetných znovuvtělení, do nichž ji bez ustání znovu a znovu noří její nedokonalost a nutnost zdokonalení. Tato nedokonalost je původem všeho zla; má za následek nutné odpykání chyb, Karmu, zákonitý důsledek srážek s dokonalým řádem, příčinu utrpení, které může býti vyčerpáno jedině zkušeností postupných životů a vývojem duševním i rozumovým.

Jest tudíž svět nevyléčitelnou nedokonalostí, kterou nutno odstraniti návratem tvora do lůna absolutna. Člověk může provésti tento návrat jedině, když vyčerpal všechno možné poznání a všechnu dokonalost mravní a nabyv tak úplnou jistotu, že Vesmír jest jen nesmírným přeludem, nabyl zároveň i síly, uniknouti tomuto klamu.

Konečný závěrek této nauky je v nejabstraktnějším

možném mysticismu, založeném na nevyléčitelně škarohlídském pessimismu.*)

Nechceme-li mluviti o obtíži, jak by bylo lze mysliti si a chápati jakýsi „výron absolutna", zarazí nás tu nejvíce pojem „absolutna", kterému skrze veškerou věčnost nemůže se podařiti, aby se projevilo světem, v němž by bylo místo pro štěstí, a které také není s to uspokojiti sebe samo v klidu, mimo tento nestvůrný, protože nezbytně nešťastný výraz, jímž prý je svět, a které není také ani s to rozhodnouti se na dobro a na vždy ani pro konečný klid a bezvědomí ani pro „nutně klamný přelud své předmětnosti".

Pravým Bohem, jenž tu vládne, je věčná nuda ve věčně neschopné bezmocnosti.

V jistých školách opravují nedokonalosti tohoto pojetí, odstraňujíce „Pralaye" bezvědomí a prohlašujíce stvoření za věčné. Toť druhý druh nauk, jež jsme poznali. Vesmír je tu podáván jakožto stvořený k uspokojení tvora. Bůh dává mu vyvstati z Nicoty, aby průběhem věků dospěl až k plnosti bytí, která je možna toliko v čistém duchu.

Tento výklad má několik různých tvarů.

Pro jedny je Bůh sám čistým duchem, jenž plodí toliko bytosti jednotlivé, určené aby proběhly vývojem řadu planetárních životů, celou možnou stupnici tvorů, až dospějí k samému Stvořiteli. Takovou jest ku př. nejrozšířenější z nauk spiritistických.

Jiní nepřipouštějí stvořitelů, uznávají takořka jenom jediný z obou božských pólů, o nichž jsme se zmínili, a připisují nekonečný vývoj jakési moci, která spočívá ve věčné látce, jež sama od sebe tíhne k tomu, aby se stala čistě duchovní. Člověk jest tu nynějším nejvyšším stavem vývoje a jeho pokrok jest ustavičným stáváním se něčím, čím dříve nebyl. Jiní učí, že podklad přírody je zcela božský a duchovní, a že skončí ne v člověku jednotlivém, individuelním, jenž nemá trvání, ale v Člověku úhrnném, v Lidstvu. Připisují neskončené trvání ne jednotlivci, ale Člověčenstvu.

Ve všech těchto obměnách vysvětluje se smrť stejně jako v oné první, nutností přeměňovati nedokonalé formy, jichž energie jest vyčerpána. A zlo je tu rovněž důsledkem téže nedokonalosti a může býti odstraněno jen účinkem času a námahou vývoje v utrpení.

Které jsou pomůcky lidské bytosti v tomto trapném běhu věcí? Pomoc bytostí dosáhších již vyšších stupňů bytí.

*) Moderní Theosofie, moderní Buddhismus a sekty spřízněné.

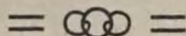
a prozřetelnostní pomoc samého Stvořitele, a tudíž i modlitba. Aspoň tak tvrdí ti, kdož připouštějí tvůrčího ducha. Činí z něho pak nutně soudce více méně přísného, před nímž jest se jim objeviti po každém životě.

Pro jiné nestává však ani tento jinak velmi umírněný mysticismus. Praví:

Jedině rozum může spasiti člověka: jednak chápáním, jež vyvíjí vědu a odpomáhá všem osudným utrpením; a jednak mravním pokrokem, protože mravní pokrok až do oběti jeví se býti nejlepší spekulací sobectví, které touží po věčném uspokojení. Toto sobectví je tu individuelní pro ty, kdož věří v trvání jednotlivce po smrti a úhrnné, společenské pro ty, kdož věří v trvání lidstva.

Proti této theorii zdvihá se celá řada námitek, byť se zdála na první pohled nejuspokojivější. Vytkneme jen hlavní:

Předně je obtížno vysvětliti si proč by smrť byla nutnou aspoň pro člověka, jenž dospěl již k poznání stavu duchovního. Proč i ten má stále střídati život za životem. A není vůbec souhlasného mínění o stavu, jenž po smrti následuje. Buď se duše zdokonaluje i v průběhu stavu posmrtného, a tu se ptáme, k čemu slouží trampoty žití pozemského? Aneb se tu vývoj na ten čas zaráží, a tu se ptáme, k čemu tato nadzemská ztráta času? Jedni odpovídají, že je to doba odpočinku, dočasný ráj, jako Devachan, jejž theosofové přijali z Indie; druzí si naopak představují, že je to doba odpykávání, aspoň částečného, za chyby spáchané na zemi; ale toto odpykání zdálo by se přirozenějším na místě viny samé, jak tomu chtějí předešlí. V obou případech nechápeme, proč život pozemský nepojí se s životem v neviditelnu. Toto rozloučení obou světů vysvětlujeme si tím méně, že se oba ustavičně vyhledávají. Kdežto člověk touží bez ustání po obcování se zemřelými, jež ztratil aneb s vyššími bytostmi, neviditelní se své strany projevují se rovněž rádi člověku, jenž na ně zapomíná; dějiny moderního spiritismu jsou toho důkazem. Spiritické úkazy zároveň budí otázku, kterou spiritismus nevysvětluje: z jaké nutnosti byl pozemský člověk odsouzen k překážkám, jež mu zavírají svět neviditelný? Ani sami přívrženci nauky o vývoji, kteří neuznávají stvořitele, nemohou pro tento nedostatek naší bytosti nalézti dostatečný důvod v nedostatečném stupni našeho vývoje, protože množství zvířat má okkultní schopnosti, vnímavé i účinné, které člověku obecně scházejí. (Pokračování.)

CHALDEJEC.

II. OSTROV DUBŮ.

Jak jsi krásný, malý ostrůvku mořský, ostrůvku koupaný v náručí Oceánu jenž ti dal krásu a jehož zpěv zní bez ustání na tvých březích. Jak jsi krásný ostrůvku mořský, ostrove Dubů, které tě kryjí od břehu k břehu v jediném krásném lese. Jak krásný jsi prostřed duhobarvého moře; na jaře a na podzim, kdy snáší se na tebe jemný déšť, klene se nad tebou duha, a v zimě, kdy zpěv oceánu je nejhlasnější, rozprášená tříšť mořských vln drtících se o tvé skály kalí tě duhovým jasem.

Nejsi jako ostatní ostrovy, malé ty děcko oceánu, neboť jsi oslaven duhovým světlem aury Auala Prvoutvářeného, a kmeny tvých dubů jsou místem odpočinku Draad: Draady sídlí ve kmenech tvých dubů a zasvěcenci Svatého Hierarchického Řádu, jehož jsi ty Posvátným Ostrovem Západu, jako je Ceylon Posvátným Ostrovem Východu, jsou jich ochránci a vyvíjitely. Proto se praví k Neofytům šestého roku, kteří touží po Zasvěcení, a k těm členům řádu kteří přicházejí zdáli: „Haa — hea — Ma“ („Viz — podobné — vodě“), a stupeň jich důstojnosti v Hierarchii řídí se dle jejich schopnosti viděti ve spánku kontemplačním aneb ve spánku transovém u vytržení „podobné vodě“, totiž Draady, jichž místem odpočinku jsou kmeny velkých dubů tvých lesů, jichž živá šťáva je vyživuje. Proto nejsi jako jiné dítky oceanu, malý ostrůvku mořský. Proto jsi nazván Manoah, Místo odpočinku tvárlivého, Posvátný Ostrov.

* * *

Náčelník Druidů na Manoah: Kdo to přichází přes zuřící vlny Oceánu? Kdo jest nesen k našim břehům sedmou vlnou moře?

— Jsem Aélon z Posvátného Ostrova Jihovýchodu. —

Náčelník: Nemnohá jsou tvoje pozemská léta, Aélona; leč přece snad jsi neofytou pátého či šestého roku?

— Ne tak! Jsem Zasvěcencem! — Leč co je to za hluk veliké hmoty padající na zemi? Proč tento křik nářku a hrůzy: Haa hea Ma“?

„Divuplná jest tvoje jasnovidnost, Aélone. Podle svého smyslu předtušné náklonnosti, i podle losu metaného na nejposvátnějších našich místech východu, západu, severu a jihu označují tě naši řádoví zřeci za toho, jenž dávno

dávno je čekán, dávno vyvolen. A my sami vrhali jsme los v době nového měsíce v hodině půlnoční při světle hvězd pod posvátným cedrem jenž od nepaměti byl středem a slávou dubového lesa a o němž věříme, že žádný Nepřítel nemůže vstoupiti do jeho stínu aby mátl náš los. Vše mluvilo nám stejně —

— Dojista, Aélone, jsi ty vyvolencem Posvátného Ostrova Východu! A přec —

Aélon: Což? Mluv, co máš na mysli, Náčelníku milovaný a ctěný.

Náčelník: V týž okamžik, kdy dotkla se tvoje noha našich břehů, Kámen Rovnováhy, jenž je na západě Posvátného Cedru, spadl — posvátný koupající kámen váhy, tak jemně vyvážený, že ruka dítěte může jím hnouti, ale že nikdo až dosud nemohl jej shoditi; kámen váhy, jenž rovněž jako Cedr je uprostřed lesa od nepaměti. Neviděl ze svého ostrovního domova, neviděl jsi ničeho ve šťávě Cedru, neviděl jsi nic blížiti se Kameni Váhy?

Aélon: Ti, kdož mi byli čtvercem, řekli: „Haa — Hea — Ma“ jen v dubech lesa; byl jsem jim povinnen poslušností, protože jich úřadem byla ochrana. Jen kdo umí poslouchati je hoden a schopen vlásti. — Řekni mi, proč jste volali mne mentálními hlasy ze všech čtyř stran světa? Proč volali jste mne na Dubový Ostrov, když nemám ženy, kdy nejsem doplňován bytostí passivní?

Náčelník: Sami toho nevidíme; ale Vidci všech zemí mluví pravíce: Vidíme jednoho, v jehož auře je záření králů z Krymah a vidíme jej ve světle aury Passivní*), s níž jest v příbuznosti. Slyšíce to řekli jsme si: „Přijdou oba jako jeden, aby nám byli středem.“

* * *

Jest doba časného léta a uzlovité větve jsou těžky hluboce vykrajovaným listím, lesknoucím se rosou v záři vycházejícího slunce. Ve středu dubového lesa shromážděna je tlupa mužů okolo skály, přes jejíž úzký vrchol je položen dlouhý a mohutný kámen; střed kamene spočívá na vrcholu skály, oba jeho konce jsou podepřeny dubovými kladami. Muži mají řízy zbarvené nádhernou, hlubokou modří a sandaly téže barvy; přes ramena splývá jim vlas barvy jako len aneb jako rudé zlato, a na hlavě má každý modrou čtvercovou čapku, s jejíž týla splývá malý čtvercový závoj téže hluboké barvy, pokrývaje spodinu mozku. Jsou mo-

*) Ve starých posvátných jazycích zván je muž „bytostí činnou“, žena „bytostí passivní“. Red.

hutných a vysokých postav, a čtyři největší a nejmohutnější z nich stojí na východ, na západ, na sever a na jih obrovského kamene, podepřeného na vrcholu skály. Sluhové, držící podpěrné klády, mají vlas krátce střižený, jejich rovněž bohatě modré řízy sáhají do půl lýtek, a jejich hlavy jsou bez pokrývky.

Všichni jsou tiši, čekajíce. Z mýtiny na východě lesa přichází muž, velký a mohutný, jako oni čtyři stojící na čtyřech stranách skály s opřeným na ní Kamenem. Toť Vyvolený. Provází jej muž ještě větší a ještě mohutnější, s hojnými dlouhými, lesklými zlatými vlasy, tváří vážnou až ke přísnosti; a přec jest v jeho velkých šedých očích cosi, co vyciťují děti, nižší tvorové a všichni, kdož mají potřebí ochrany a pathotického klidu. A proto, jak kráčí mýtinou, ptáci, jimž dává jísti v době sněhů, zpívají v ratolestích a veverky, přeskakujíce nad ním s větve na větev, setřásají naň rosné kapky.

Přes jeho dlouhou modrou řízu jest kratší říza bílá, na přední straně její lunový kámen a nádherný opál; na levém rukávě své bílé řízy, sahajícím jen po loket, má malý zlatý čtvereček. Jest to Alwyn, jediný syn milovaného jich Náčelníka.

Všechny zraky jsou upřeny na ně, jak přicházejí ke skále s opřeným Kamenem; všechny tváře jeví nepokoj a starosť.

Jeden ze čtyř promlouvá první:

„Los i volba nás všech prohlásily tě za našeho hierarchického náčelníka; a přece při tvém příchodu Kámen Rovnováhy padl na zemi. Po čtyři noci, za bílého světla plné luny snažili jsme se marně uvésti jej na pravé místo: Můžeš snad ty vyrovnovážiti posvátný Kámen?“

Vyvolený mlčí a jeden ze čtyř připojuje:

„Od ztroskotání lodi, na níž plul před devíti léty Zemo ke břehům Gallie, nikdy nevyšlo posvátné číslo, ač jsme se ustavičně tázali losu při objevení se každé novoroční luny. Při objevení se první nové luny tohoto nového roku vržen byl posvátný los a všechny intelligence obracejí se k tobě, k tobě, jenž jsi z přímého pokolení králů na Krymah a jenž jsi byl pro nás ztracen. Naši zřeci uviděli tě na Indickém Ostrově v jižním moři. Hledali a nalezli jsme tě, Aélone, tebe a passivní bytost, v jejíž aurické záři jsi byl viditelný. Čekali jsme s nevýslovnou radostí tvého příchodu, a hle, ve chvíli, kdy se tvoje loďka dotekla našeho břehu, Kámen Správné Rovnováhy klesl k zemi! Rci nám, jsi-li s to umístiti jej znovu, a ne-li, řekni nám, proč Kámen při tvém příchodu spadl?

Aélon: Kámen správného vyvážení je symbolem rovnováhy, a já jsem sám, nemaje dvojnosti bytí. Snad proto Kámen spadl

Jeden ze čtyř: Kdo jest tedy ona, v jejíž auře jsme tě viděli, ona, jež je krásna tváří, s hojným bledým vlasem, s očima hlubokýma a vážnýma?

Aélon: Ta, v jejíž aurickém světle zřeci mne viděli, jest moje sestra-dvojče, Casaabe. Jak mohu já, jenž jsem sám, vyrovnati Kámen Rovnováhy? Bez rovnováhy Passivnosti nikdo nemůže býti zdokonalen.

Jeden ze čtyř: Velice rovná jest rovnováha tvé bytosti, Aélone, neboť máš schopnost rovnováhy v míře své schopnosti styku s Passivností Všeobecnou; proto lesní ptactvo k Tobě přilétá, proto svět malých, bázlivých a slabých blíží se k tobě beze strachu; kdybys byl jedním z lidí světa, byl by tvůj život pln klidu, lásky a užitečnosti; leč jsi vyvolen za našeho hierarchického náčelníka, a proto, jak víš, jest ti nezbytno mít ve dvojnosti bytí passivní bytost z našeho řádu. Rci nám, proč jsa samoten, přišel jsi přece na naše volání?

Aélon. Protože jsem si myslil: Ta, jíž je ti třeba, čeká tě na Posvátném Ostrově Západu.

Jeden ze čtyř: Nikoli! Ač jsou naše dívky čisty a krásny, není mezi nimi žádná vhodná pro tebe, přímý potomku králů na Krymah.

Nastalo ticho ve skupině v lese, sotva rušené zvukem podobným lehkému vánku dýšícímu ratolestmi lesa. Lehounce jen hnulo se hvězdovité listí cedru, ale nikdo vyjma Aélona neviděl pohybu a neslyšel zvuku. A Náčelník Druidů promluvil:

„Kámen musí býti vyrovnovážen. Leč kdo to má učiniti? Slyš Aélone! V jeskyni na západním pobřeží našem bydlí poustevník. Nevíme, kdo jest, ani odkud přišel. Vypráví se, že za dávných dob zuřila prudká bouře, za které moře nad obyčej rozbouřené oddělilo náš ostrov od velkého ostrova sousedního. Po celou zimu bylo moře tak zuřivé, že nikdo se neodvážil přiblížiti se nově utvořenému ostrovu, a teprvé kdy ptačí zpěv zněl znovu a teplé pršky jara oplodnily zemi, odvážil se silný plavec přeplovat úžinu. Nalezl uprostřed ostrova mladý cedr a kolem něho bezpočetné něžné doubky. Jak se na ně překvapen díval, stál u něho muž majestátního vzezření a řekl mu: „Já jsem to byl, jenž při vypuknutí bouře přistál u západního pobřeží. Já jsem to byl, jenž po oddělení ostrůvku od ostatní země zasadil malý cedrový strůmek, jejž jsem měl s sebou, a žaludy dubové, jež nyní vyrážejí své něžné lístky. Na věky

a na vždy, byť všechny jeho stopy zmizely, jest tento ostrov Posvátným Ostrovem Západu." — Tento muž dlí posud mezi námi. Leč jen málokdo jej viděl. Chceš-li, jdi k poustevníkově jeskyni a přijme-li tě, ptej se ho, kdo má vyvážiti Kámen. Nalezneš-li jej totiž, neboť mnozí jej hledají, ale málokdo jej nalezne. A přece nás velmi miluje a v čase, kdy zlá jakási nemoc ty z nás, které ušetřila, zanechala ve slabosti a vysílení, poradil mi, abych dal lid obléci v šat blankytně modrý.

— Proč?

Protože jistá složka sluncem prozářeného ovzduší prochází neporušena modrou látkou a napomáhala tak účinku oživující tekutiny, kterou mi zároveň dal. Zkušenost ukázala, že měl pravdu. Na památku toho podali jsme ti při tvém příchodu šat zbarvený modře.

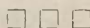
— A stříbrný meč, jejž jste mi rovněž podali?

Je to meč, jehož jemná čepel byla rovněž poustevníkem připravena způsobem, jejž nám nesdělil. Drží-li jistí lidé tyto meče ve dlani, teplem ruky na stříbrné rukojeti vzbuzuje se síla, jež vyzařuje z hrotu, a před níž nejmohutnější a nejstatečnější nepřítel kolísá a klesá v bezvědomí.

— Tento šat a tento meč jsou mi drahými, je-li ve mně schopnost vzbuditi tuto sílu: buduť tak všemocným proti nepřátelům viditelným, kteří jako jednatelé nepřítele neviditelného stále obtěžují náš Svatý řád a snaží se jej zničiti. Leč proč zastínila se tvoje tvář chmurou, Mistře milovaný?

Protože dárce těchto mečů nám sdělil, ze se můžeme setkati s nepřátely, proti nimž jsou bezmocny.

(Pokračování.)

ZÁHROBNÍ ŽIVOTY ATTANNEE OANNES-a.

(Pokračování.)

Oděv se nejjemnější částí Ma-Vašiny aury, shledal jsem se býti v novém světě, a jako novorozené dítě vykřikl jsem při vstupu. Neboť dík jemné, ale silné lidské auře, jež mne obklopovala, podržel jsem sice paměť, ale všechno pozemské vnímání bylo pro mne ztraceno: pohled na zemi a oblohu, na moře, na hory, na zrosená údolí a na temné lesy; zmizel

pro mne azur nebeských hlubin i etherická klenba se statisíci zářných světů, jež ji zdobí, zmizel jas poledního slunce i krásné barvy jím zbarvených oblak. Všechny tyto krásy, všechny tyto divy přírody zmizely — neměltʼ jsem více ústrojů k jich vnímání.

Vzbudil jsem se v plném vědomí, ale naslouchal jsem na darmo: nesčetné harmonie fysického světa nedostihovaly ke mně; marně jsem se pokoušel vdechovati vůni květů, nesenou balsamickým dechem večera!

Měl jsem toliko vědomí prostoru, jenž se mi zdál nekonečným. Byla to jakási nesmírnost, naplněná bytostmi podobnými larvám, nesčetnými a nekonečně rozmanitými. Slyšíce můj výkřik, vrhly se na mne jako zuřivá smečka, silnější odstrkujíce, porážejíce a přestupujíce slabší, jako spousta rybek, jež vylíhše se právě z vajíček, vrhají se ve statisících útokem na kořisť, z níž mají žíti.

Po prvé v životě poznal jsem tu strach, neboť nyní, zbaven jednoho ze stupňů své bytosti, poznal jsem krutou praksí cenu každého stavu lidského složení, kterou jsem dosud znal jen z theorie. Pochopil jsem, že jako všechny buňky, skládající moje fysické ústrojí, byly vydány útoku živoků pozemských, stejně, ale mnohem rychleji měl jsem býti v nervovém stupni své bytosti kořistí larev, žijících v nervovém stupni látky*), jež vrhaly se na mne ve statisících. Ulehčilo se mi tudíž velice, když jsem uzřel, že jakmile se setkaly s jemnou, čistou, neposkvrněnou lidskou aurou, jež mne obklopovala, prchaly o překot, jako kdyby jim byl tento dotyk tím, čím je nám dotek ledu anebo ohně. Při tom jsem shledal — a zkušenost pozdější mi to dotvrdila — že byly obaleny jakousi temně žlutou tekutinou odporného zápachu, která by mi dojista byla přivodila zhoubný a vysilující otřes nervů, kdyby nebylo Ma-Vašiny aury, jež mi byla ochrannou a výživnou koulí.

Vida, jak larvy prchají, nabyl jsem znovu svůj obvyklý klid a jal jsem se rozjímati o svém novém postavení. Napomáhali mi v tom znamenité vědomosti, kterých jsem nabyl za svého pobytu ve světě nervofysickém; studovalť jsem vše, co citlivci vnímají ve spánku transovém, a prostudoval jsem i obě stejně drahocenná jako vzácná sdělení dvou mistrů okkultní vědy, kterým se zdařilo podržeti svou individualitu v tomto nervovém stupni, v němž jsem se nyní

*) Nutno vzpomenouti, že nynější člověk je utvářen ze čtyřech hlavních součástí: fysické (vlastně nervofysické), nervové, psychické a mentální, a že vesmírná látka rovněž má sedm stavů, jež odpovídají tomuto rozdělení: fysický, nervový, psychický, mentální atd.

nalézal, a vstoupiti ve sdílný styk s lidmi ve stavu nervofysickém, kteří s nimi byli v příbuznosti.

Od prvého dne svého bytí byl jsem zvyklý říditi se rozumem a ne obrazností aneb prvým hnutím, a ovládati s klidem a držeti s pevností různé složky mého složitého já, podřízené svému *já* nejhodnějšímu nadvlády, jímž v osobě mé bylo mé *já* intellektuelní*).

Vzpomínaje na tuto svou schopnost, čerpal jsem v aurickém světle Ma-Vašině nejintellektuelnější jeho součástky v míře dosti značné, abych jimi opatřil svou hlavu aureolou jako safírově zbarvenou svatozáří.

A veliká byla moje radost, když jsem spozoroval, že Ma-Vaša, jež tehdy spala, obnovovala současně svou intellektualitu v téže míře, v jaké jsem z ní čerpal, tak že se zdálo jakoby nevyčerpatelným zdrojem. Shledal jsem brzy, že tato schopnost nebyla snad jen dočasná, a jistota, že je to schopnost trvalá, dovolila mi, abych se uhostil v její aurickém světle s veškerým klidem: vědělť jsem nyní, že mohu spoléhati na Ma-Vašiny schopnosti, aniž by se mi bylo báti, že jí způsobím nějakou únavu neb vysílení.

Pokračuje pak v tomto pokusném zkoumání, ne z pouhé zvědavosti, ale z touhy po vědění, potřebném ke zkouškám mého nového žití, myslil jsem, že jestliže mne safírové světlo ochránilo od těchto bytostí, v nichž jsem poznal nejmenší předbojníky světa Nepřítelova, mohlo by mne světlo karmínové**) bez pochyby uvésti ve více-méně dokonalý styk s oblastí nervofysickou, kterou jsem ztratil, opouštěje své pozemské tělo.

Aurické světlo Ma-Vašino bylo bílé, a bližším zkoumáním jsem shledal, že bělosť jeho pocházela ze přesného vyrovnovážení barev základních.

Podržev tedy safírovou aureolu, kterou jsem svou vůlí zhustil kolem své hlavy, oděl jsem se pozvolna a pečlivě

*) Každá buňka, každý článek lidské bytosti jest sám opět bytostí, jež má své vlastní *já*, své vědomí, svou vlastní osobnost. Člověk je složen při svém zrození z množství různých součástek, které vývojem v jiných složitých osobnostech (živočišných i jiných) byly pozdvihnuty až k této úrovni. Má v sobě mnoho rozličných *já*, které tíhnou k rozkladu, k rozdrobení, nejsou-li dostatečně řízeny a ovládány oním já, jež jest mezi nimi nejvýše v hierarchii bytostí. Úroveň tohoto řiditele jest však u různých lidí různá — nevrcholíť hierarchie, z níž je utvořen, u každého člověka ve stejné výši.

**) Každý stav hmoty, každá říše ve Vesmíru má svou vlastní barvu: tato barva jeví se rovněž v auře každého z nás a naznačuje různé řády hmoty, z nichž naše ústrojí složeno. Víme — ku př. z pokusů Reichenbachových, že jasnovidci rozeznávají přesně tyto barvy. Barva safírová odpovídá intellektualitě či mentalitě (rozumovosti, myslovosti); barva karmínová odpovídá hmotě fysické.

karmínem aurického světla, jenž stejně jako safírová modř se obnovoval v téže míře, ve které jsem ho odebíral. Představte si pak moji radost, když pak, oděn tímto jemným obalem barvy životní krve, byl jsem s to, jakoby ve světle první zory viděti obrazy, jimž jsem tak uvykl, a slyšeti jakoby z dálky zvuky známé.

A tu, jako dech vyšlý z kterési nejřidčí části mé složité bytosti, přišlo mi vědomí, že jestliže jsem v aurickém světle Ma-Vašině — kterého se mi, jak jsem věděl, nemělo nedostávati — mohl přemoci bytosti nepřátelské, mohl jsem rovněž vejíti ve styk se zemí a s člověkem. Dojista by to nebylo totéž, jako bych byl vtělen, ale bylo by to spíše ještě účinnější, protože by mně byly odhaleny hutnostní stupně jeho nervového těla, a že by moje vnímací schopnosti byly v plné síle a neseslabeny. —

Jakmile jsem se přesvědčil — pokud bylo lze se přesvědčiti bez praktické zkoušky — o pravdě tohoto divuplného objevu, ovládla mne jediná touha a vůle probádati nervový stupeň v němž jsem se nalézal a zabezpečiti si schopnost pohybovati se v něm libovolně všemi směry.

A tu, mluvě k Ma-Vaše, která spočívala ve svém smutku, řekl jsem: „Buď dobré mysli, neboť dík tobě a tvou pomocí budu s to vejíti ve styk se zemí a s člověkem; ač jsi mně byla drahocennou od prvého dne, kdy jsi se stala mou, jsi mi nyní tisíckrát cennější.“ Viděl jsem krásnou tvář své milené zazářiti radostí; ale neodpověděla ani slovem; dalť jsem jí tuto radu: „Až přestanu býti pozemským člověkem, objeví-li se ti jaká bytost v mé podobě aneb promluví-li k tobě zvukem mého hlasu, nevcházej s ní ve vztah, byť byly důkazy jeho totožnosti nejzřejmější; a to z obavy, abys nebyla oklamána nepřítelem.“

Promluviv takto k Ma-Vaše, odložil jsem svůj karmínový obal, oděl jsem se ve vejčitý oblak barvy světle safírové a hledal jsem, jak bych nejlépe vnikl do řidčích stupňů stavu nervového. Rozjímaje o tom, měl jsem opět vědomou myšlénku — jako dech vánku, že k tomu, abychom vnikli z jednoho hutnostního stupně do druhého — ano i z jednoho hutnostního stavu látky do druhého není nutno, abychom přešli na nějaké jiné místo, ale že k tomu stačí pouhá změna hutnosti naší bytosti*); podobný přechod je možný každému člověku, který je schopen vyvinouti se do-

*) Protože hutnost řidčí proniká hutností hustší, jako voda proniká zemí, tak že v atmosférických obalech řidčích sice není hmoty hutnosti fysické, ale v hutnosti fysické, jsou hutnosti řidčí spoluobsaženy; a tudíž přenesením vědomí do řidčích stupňů naší bytosti vcházíme ve styk s látkou řidčí. Red.

statečně, aby se utvářel ve skutečnou jednotu, to jest aby ve svém vědomí uzavřel, obsáhl a ovládl ode všeho, co existuje, a aby tak tvořil dokonalý a úplný obal Neviditelného a Nepronikuutelného. Leč takovéto dostředivé tíhnutí k Vesmírnému Všejá nebylo mojí tužbou: přál jsem si naopak odati se, pokud jen bylo bez nebezpečí lze, řadě výzkumů, v celém rozsahu stupňů stavu nervového.

Opustil jsem proto místo, kde jsem opustil svou nervofysickou obálku, a oděn aurickým světlem Ma-Vaši zaměřil jsem k davu larvovitých bytostí, jež se dříve byly seběhly v útoku na mne a pak prchly a při mém přiblížení uhýbaly, tak že jsem snadno vnikl do polotekuté, temně žlutavé vrstvy, jež se zdála býti jejich sídlem. Toto žlutavé světlo pocházelo, jak myslím, z jakéhosi světélkování povstalého třením, jakožto následek neklidného a přerychlého pohybu těchto živoků. Bylo to velmi slabé a neměnivé světlo, tak že nic v něm nemohlo označovati čas v něm ztrávený. Proto se mi průchod jím zdál nekonečným.

Celá tato oblasť vysilovala nade vší míru. Ač jsem byl cele obalen vejčitým safírovým oblakem s září okolo hlavy, a na venek ještě i bílým světlem Ma-Vašiny aury, cítil jsem, jak moje životní síla rychle mizí a chápal jsem, že dříve či později obnažen, byl bych asi zbaven veškeré možnosti styku s člověkem a se zemí. Mohlť jsem ovšem svou příbuzností a sjednoceností s Ma-Vašou čerpati z její aury více — méně výživu, ale bál jsem se, že ji vyčerpám aneb aspoň že ji ublížím, kdybych z ní čerpal ustavičně a dlouho. Tato obava vzrostla tak, že jsem si kladl otázku, zda bych neměl raději vůbec opustiti nervový stupeň; a tato myšlénka vnucovala se mi v duši tak, až mne přímo posedla: Chtěl bys snad, říkal jsem si, získati její škodou, žíti z jejího rozkladu?"

Měl jsem ovšem chvílemi podezření, že toto posednutí pochází od Nepřítele, ale cítil jsem se čím dále tím méně schopným osvoboditi se.

A tu jsem měl po třetí myšlénku, jako vnuknutí: „Ti, kdo jsou vyvinuti v jednotnosti, jako jsi ty, skytají Nepronikuutelnému a Neviditelnému sídlo, kde vládne ve svrchovanosti. A jest možno vyčerpati Nekonečno? Nebylo-liž sděleno mudrci dávných dob, že je láska silnější než rozklad? — Od té chvíle jsem byl upokojen a utěšen, a s klidem jsem bral vše potřebné z aury Ma-Vašiny jako z nevyčerpatelné zásobnice, a obnovoval tak a rozmnožoval své síly.

Putuje takto bez veškeré únavy a bez veškerého nepohodlí vyjma silnou nevolnost, kterou mi působil nepřemožitelný odpor k mému okolí, zpozoroval jsem, že moje

okolí měnilo svoje celkové vzezření; a zkoumaje blíže, seznal jsem, že různá plemena bytostí podobných larvám, jež mne obklopovala, zdála se býti roztříděna podle krajin, ve které jsem vnikal. Různé třídy těchto bytostí zabíraly svá místa v temně fialových vejčitých obalech asi tři metry vysokých.

Pochopil jsem z toho, že jsem se blížil jednomu neb několika utvářitelům, jehož moc halila a třídila tyto malé bytosti. Pokračoval jsem tudíž s velkou opatrností; cítil jsem se ostatně dosti volným ve svém nervovém stavu, a moha nyní zahaliti svou výživnou báň ochrannou aurou moci, nalézal jsem se v obalu dosti vejčitém a fialovém, podobnějším k okolí, v němž jsem se pohyboval. Proto moje okolí se nebouřilo při mém přiblížení a moc vyzařovaná neznámým tvářitelem či tvářiteli nebyla mou přítomností rušena, tak že jsem nevěděl, zda byla moje přítomnost známa či ne.

Povaha krajiny, kterou jsem se bral. ukazovala mi, že zachování individuality v nejhustších třech stupních nervového těla jest pouhou výminkou a ne pravidlem; jest možno toliko s pomocí člověka, jenž má dostatečné vědomosti a dostatečnou moc.

Oceňoval jsem tu poprvé svrchovanou moc člověka dostatečně vyvinutého, aby skytal dokonalý stánek a projev tomu, co je ve všech individualních útvarech Nepronikutelné — Neviditelné; jeho vláda může se vztahovati na všechny stavy a stupně individuelního bytí a to v plném vědomí a v úplnosti jeho Já.

Současně jsem poznal nemožnost dospěti k tak vysokému vývoji v průběhu krátké doby života pozemského, byť i nejdelšího a uběhlého za okolností tak příznivých, za jakých žíti bylo popřáno mně. —

Postupoval jsem zvolna a opatrně přecházeje sem a tam, tak abych prošel vejčitými útvary, aniž bych se dotekl toho, co je obklopovalo, z obavy abych neprozradil svoji přítomnost. Dospěl jsem tak až do krajiny, kde jsem mezi vejčitými poloútvary, chráněnými fialovou mocností, viděl jemné fialové nitky, vyzařující zřejmě z místa, k němuž jsem se blížil, a to z určitého bodu tohoto místa. Každá z těchto fialových nitek kryla jinou nitku, velmi jemnou a tenoučkou, barvy jasně karmínové, a věděl jsem z bolestné zkušenosti svého vlastního pozemského života, že tyto červené nitky jsou nesmírně citlivy. Zůstal jsem proto státi na místě, bez hnutí, nevida prostředku k pokračování v cestě, nechtěl-li jsem se dotknouti rudých nitek; nepokládalť jsem za moudré upoutati pozornost mocností či řídících sil, jichž mohutnost jsem neznal.

Jak jsem takto vyčkával, v plné bdělosti v krajině proniknuté nitkami, ale nejsa s nimi v žádném styku, byla moje pozornost upoutána vejčitým útvarem, zahaleným ve fialovo, jenž, jak jsem pozoroval, se ke mně blížil pomaloučku a s krajní opatrností: zkoumaje jej pozorně shledal jsem, že se barvou trochu lišil od útvarů, mezi nimiž se pohyboval; fialovost jeho blížila se více barvě amethystu. Lišil se i svojí hybnou schopností od ostatních útvarů, jež mne obkličovaly; neboť tyto pohybovaly se — jak jsem viděl procházeje jimi — tak pomalu, že jsem si dlouho nebyl jist, zda se vůbec pohybují; celé toto množství spělo ve směru, jímž jsem tolik toužil se dáti, jako mračno hnané lehkým proudem vzduchu; nebylo v nich lze rozeznati nijaké samostatné síly a vůle, jako v útvaru, jenž se ke mně blížil.

Bděl jsem bez ustání, nespouštěje zrak ani na okamžik s útvaru blížícího se ke mně s vytrvalou pomalostí; neboť ač jsem k němu cítil přitažlivou sympathii, obával jsem se, aby tato sympathie nepocházela od vlivu nějaké nepřátelské mocnosti, a nebyla vzbuzena k dosažení její vlastních účelů.

Přece však, když byl útvar tak blízko, že se žádný poloútvar nenalézal mezi námi, stala se sympathie tak mocnou, že, beze zvuku slov, v mysli, jsem ji oslovil:

„Kdo jsi a proč se ke mně blížíš?"

A tu, v mysli a beze zvuku slov, obdržel jsem od fialového obalu, podobného barvou orientálnímu amethystu, tuto odpověď:

„Jsem Eli (čili Mahuaiel), potomek *Kahi*-ho,*) a *Kahie;* mým úkolem jest procházeti od jich sídla, které se nalézají ve čtvrtém, nejřidčím stupni stavu nervového, až do této krajiny a vraceti se opět nazpět.

„Proč to?" ptal jsem se opět v mysli.

„Abych pomáhal a vodil malou menšinu těch, kdož opustivše tělo nervofysické byli s to projíti mezistupněm larev a dospěti v tento kraj poloútvarů, jenž je mezí pravého stavu nervového. Kdo dospějí bezpečně až k této krajině jsou nutně v dvojnosti bytí, a mimo to jejich dvojné *já* neobsahuje nic příbuzného s malinkými bytostmi, jichž středem procházejí."

---

*) *Kahi,* první člověk, jejž *Brâh Elohim* utvářil, aby utvářel, ovládl a řídil říši hmoty za hranicemi sídla Nepřítelova.

Kahie jest passivita (vnímavá, passivní část bytosti) *Kahi*-ho, oddělená od něho Nepřítelem.

Mahuaiel jest jeden z potomků *Kahi-ho* a *Kahie.*

Velice zaujat ptal jsem se znovu:

„Pověz mi Mahuaieli, prosím tě, je-li to možno, který je původ, jaká je přirozenost malých nepřátelských bytostí, jež sídlí v hlubší krajině a na jakou vzdálenost je tento povlak rozestírá.“

Mahuaiel odpověděl:

„Tyto bytosti, podobné larvám, živí se troskami nejřidčího stupně nervofysického stavu člověka. Žijí z tohoto stupně jako červi a hmyzi žijí z trosek těla fysického: bytosti živé z rozkladu —“

Tu jsem pochopil všechen onen odpor a hnus, jejž ve mně přes moji ochrannou auru budily tyto bytosti a žlutavá polotekutina, v níž se pohybovaly.

Mahuaiel pokračoval:

„Co se týče rozlohy jejich vrstvy, obaluje celou zemi a dýchatelný vzduch, vyjma na točnách; ale její tloušťka není stejná: průřez její jest skoro jako srp luny ve čtvrtém dni nového měsíce, s úzkým přerušením na točnách. Část země, nad níž se rohy srpů stýkají, sluje Hierusalem; nad touto krajinou a okolo ní jest vrstva barev nejtenčí. Ač se ti tvoje cesta zdála nekonečnou, není její délka ničím u porovnání s tím, čím by byla, kdybys byl procházel krajinou na západ aneb i na severu či na jihu. — Proto mudrci a velcí lidé všech národů putují na Východ, blíží-li se jim stáří aneb jestliže nemoc či neštěstí hrozí zbaviti je plnosti jich bytosti.“

„Nemohu,“ odpověděl jsem, „utvořiti si podle tvého porovnání se srpem měsíce nijaký určitý názor o tvaru, jejž zaujímá tento hrozivý obal našeho dýchatelného vzduchu.“

Tu mi Mahuaiel ukázal nákres této vrstvy larev, jejž zhotovil, tak že jsem pochopil úplně. Řekl jsem:

„Říše *Vofhi*-ho blíží se Východu více než říše *Oannes*ova;*) jak to tedy, že jest snadnější proniknouti vrstvou larev nad naším hlavním městem nežli nad velkým ústředním městem *Vofhi*-ho?“

„Toť pro velkou moudrosť, okkultní vědění a mocnost mnohých jednotlivců, kteří utrpěli rozklad fysického těla ve vašem hlavním městě a v jeho okolí. Jako ty, jako já sám, byli s to znovu a znovu procházeti krajem Nepřítele tam i zpět, tak že v ní vyznačili jakousi cestu, kterou mohou projíti ti, kdož dovedou odolati prvnímu otřesu při rozdělení bytosti a podržeti svou individualitu po dobu prvních osmi dnů po smrti. Mohl jsi sám pozorovati, že když jsi

*) Říše *Vofhi*-ho odpovídá Číně, říše *Oannesova*, kam náleží Attanee, jenž byl její králem, odpovídá Assyrii a Chaldei.

postupoval středem těchto bytostí podobných larvám, uhýbaly stranou, tak že jsi prošel bez dotyku."

„Pravda, ale nemyslím, že jsem se zdržel osm dní než jsem vstoupil do této krajiny."

„Mohl jsi vstoupiti přímo do báně výživné, kterou ti připravila ochranná aura ženské bytosti, s níž jsi spojen v rovnováhu bytí; dík jí mohl jsi podržeti svou individualitu ve stavu nervovém, aniž by ti bylo zakusiti srážky; mohl jsi odpočinouti spánkem přizpůsobovacím*) v pokoji a bezpečí.

Z LITERATURY.

FILOSOFIE LIDSKOSTI.

(Melicharova bibliothéka: Ralph Valdo Trine: Vliv myšlénky na pěstování charakteru. Nejvyšší ideál lidstva. Cena 1 K. Kateřina Sturmfelsová: Co je dovoleno ženě, když miluje? Cena 1 K 80 h).

Na širokém podkladu bytostí žijících životem čistě popudově zevnějším, zdvihá se stále mohutnější pyramida bytostí, představujících individualisaci chápajícího a sebeurčujícího rozumu. Byť takových, kteří se již probudili k opravdovému vědomí svého vnitřního vzrůstu bylo jen málo, jest přece již velice vážné procento těch, kdo počínají podobný vzrůst v sobě aspoň již matně tušiti, a tak se v lidské společnosti ponenáhlu tvoří, co jí tak dlouho v širokých vrstvách scházelo: Hierarchicky zvrstvená stupnice individualisované intelligence. A tak idey, které nedávno ještě nemohly se setkati se žádným porozuměním a které, vysloveny tu a tam lidmi nejpokročilejšími, zvrhaly se v hlavách ostatních v pravé opaky, jsou dnes přijímány veřejností, a byť nebyly snad posud uváděny v život praktický, jsou oceňovány jako osvěcující záblesky lepší a jisté budoucnosti.

Jednotlivý člověk, lidství uskutečněné v jednotlivci, zabírá proto den ze dne větší pozornost myslí, a těžiště rozumového žití člověčenstva posunuje se ponenáhlu od

*) Pokaždé, kdy vnikneme do kraje odlišného od kraje v němž bydlíme, dlužno spočinouti spánkem, v němž se přispůsobujeme novému prostředí. Toť zákon, jenž bude v tomto vyprávění vždy znovu uváděn.

theoretických celků a celkových theorií k praktickému jedinci. A jako vše ostatní individualisuje se i „filosofická potřeba člověčenstva“. Vedle otázky po všeobecném úkolu lidstva ve vesmíru, ozývá se dnes ve větším co den počtu myslí otázka druhá: Co jsem já sám a jaký jest můj zvláštní úkol v člověčenstvu? A člověk obrací pozornost k sobě samému a místo, aby přenášel zákony zevní na sebe a jim se podřizoval, čerpá nyní své vlastní, své zvláštní zákony ze svého nitra a měří svět dle nich.

Až do doby nedávné upadalo lidstvo z krajnosti do krajnosti — jako spáč trápený chorobným snem. Nejprvé abstraktní jedinec, svrchovaná osobnost, osobní Bůh byl jediným cílem. Pak konkretní celek — Příroda, stala se Molochem na konec vše sžírajícím. Po té konkretní jedinec — lidský jednotlivec stal se vším, celek puštěn se zřetele. Nadlidství, původně genialní, ztratilo styk s lidstvím a stalo se nebezpečným. V nové reakci hnalo se lidstvo k abstraktnímu celku — pantheistické absolutno pohlcovalo vše. Po krajním individualismu, sobeckém zřeteli k vlastní osobnosti, mysl lidská zaujata byla blouzněním opačným: v západním lidstvu počal se šířiti pantheistický mysticismus, jako mrak vše zastírající, valící se na nás od východu, chladný a mátožný, bera na sebe podobu neúprosné Zákonitosti Osudu a Dění.

Rozkladný pochod dokončen — mysl vyčerpala všechny čtyři krajnosti kříže — lidstvo rozděleno na dvě strany, praktickou a mystickou, a ve čtyři tábory: Materialistů, individualistů, theistů a pantheistů. Hlavy rozvážné počaly pracovati na souhrnu theorii, snažíce se semknouti rozptýlená mínění v jediný kruh. Že však každý pracovník vycházel z jiného východiska, neměla jejich dobrá vůle pevného výsledku — mysl honila se v kruhu neupevnitelném. Přestalo ovšem ztrácení se v krajnostech; — snahu po souhrnném názoru možno porovnati se stavem, v němž člověk počíná pozorovati nesmyslnost svého snu a snaží se o uvědomění. Jako se děje ve spánku, tak i u člověčenstva následovalo probuzení: Uprostřed točícího se kruhu vidů zevnějších, nalezl člověk samého sebe jako uskutečnění mátožných snah neskutečna. — —

Ralph Valdo Emerson vyslovil jasně, co tolik jiných pociťuje jako temný pud: nalezl vnitřní pevný bod v lidstvu. Vyslovil to, protože prožil na sobě samém, co lidstvo nynější prožívati počíná: tvoření se vlastní, skutečné osobnosti.

Osobností zve to on, individualitou zvou to jiní; ale ať jakékoliv je jméno, znamená v pravdě Člověka Duševně-

Rozumového, člověka, v němž se cit a rozum zorganisovaly ve skutečné individuum, v celistvý, svérázný, osobitý, určitý a sebeurčení schopný projev Lidství.

Uskutečněná individualita či individualisovaná skutečnost — jak chcete; všeobecné lidství, jež se přispůsobilo v člověka zvláštního, osobitého: Člověk, jenž vyspěl k uvědomění své zvláštní, osobní úlohy ve vesmírném žití. Bytost, která prakticky rozluštila svůj osobní poměr k žití celkovému: praktické, jednotlivé rozluštění theoretických problémů celkových.

Emerson a jeho proud jsou, mluveno se starými hermetiky, naplněním věci. Ti znali zdánlivě čtyři, v pravdě pět základních prvků, elementů, živlů, z nichž složeno Jsoucno. Čtyři byly zjevny a hlásány, pátý byl skrytý, okkultní, jsa středem všech. Byl jím člověk sám. Jedinec uskutečňující v sobě obsah všeobecna. Proč však mluvili pouze o čtyřech živlech, čtyřech součinitelích? Protože součinitele pátého, člověka skutečného, pochopiti nemůže, než kdo sám jím jest. Byl tedy většině lidí pátý živel, pátý součinitel ne snad uměle skrytým, ale skutečně nezjevitelným; a každý pokus o jeho vysvětlení mohl vésti jedině ke zmatkům a poškození nezralých, kteří neschopni zaujmouti v sobě pevný střed, propadali nezadržitelnému kolování v kruhu Osudnosti.

Jedině člověk duševně-rozumový, k vědomí svého individuelního vlastního žití probudilý, jest skutečným středem dění. Člověk neprobudilý není hyblem, jest hnaným, puzeným předmětem.

Ralph Valdo Emerson zjevil světu toho pravého člověka, pověděl, co jest a co má býti pravým středem žití. Vynořil člověka z kruhu změny do středu vzrůstu.

Zachránil tím mnoho bloudících a kolísavých od číhajících na ně nástrah rozkladu. Neboť postavil tábor chtějících a sebevědomých prostřed zmatku zoufalých a pochybujících. Měl proto mnoho nadšených žáků a přívrženců. Ovšem, stalo se mu jako každému hlasateli: jeho slovo mnohde sloužilo k zdánlivé posile škodným příživníkům, mnohde zrůdnilo v hlavách nezralých, mísíc se s názory cizorodými v podivnou směsici. Ale všude, kde bylo přijato, vzbudilo nový život a novou činnost. — Čas odstraní plevy a zbude zrno rozmnožené.

Ralph Valdo Trine jest považován za hlavního a nejlepšího Emersonova žáka, ano za přímého jeho pokračovatele. Jest jím v mnohém ohledu. Leč u Trinea jeví se často silně jako podklad anglosaský křesťan, kde byl Emerson čistě lidským člověkem. Je zbarven živlem, jenž v Emer-

sonovi byl tak rovnovážně sharmonisován v bílé světlo lidství: mysticismem. Jest to, obrazně řečeno, Emerson upravený v mystický trojúhelník; mystické absolutno a mystický Bůh jsou vyvstávajícími prvky jeho theorie i jeho zevní argumentace. Proto odpovídá jeho dílo tak silně onomu proudu obnovené potřeby náboženské, jenž stal se tak citelným v zemích anglosaských. Proto stal se Trine miláčkem, takřka výrazem oněch anglosasů, tíhnoucích od pietistického křesťanství k ideálu čistě lidskému, kdežto ti, kdož k tomuto ideálu tíhnou vycházejíce z názoru positivistických neb materialistických nalézají svůj výraz v onom směru moderního snažení, jenž, vyšlý rovněž z Ameriky a opíraje se rovněž o Emersona pod jménem Nové Myšlénky razí cestu pro ocenění významu žití duševního a rozumového v žití praktickém. Tak se oba proudy — více duševní, mravní a citový proud Trine-ův a více rozumový, praktický a vůlový proud vlastní Nové Myšlénky doplňují v jediný celek. A kdo chce porozuměti plně jednomu, má nutně znáti druhý.

Filosofie Trine-ova je filosofií lidského nitra.

Trine je „praktický křesťanský mystik“: zakládá životní praksi na mystické filosofii, a opírá svou filosofii o výklad bible křesťanské. Po stránce filosoficko-theoretické dlužno jej čísti s ustavičnou přísnou kritikou analytika; jest časem dosti obtížno rozlišiti jeho pojmy, v nichž splývá představa Boha, Absolutna, Všehomíra a Přírody s jedné strany a Jedince a Vědomí se strany druhé. Jeť Trine „filosofem praktickým“, a přibírá z filosofie jen tolik, kolik ji potřebí k opření jeho výsledků. Jeho křesťanství je rovněž čistě praktické: působě a pracuje mezi lidmi s křesťanskými základy vzdělání vychází od toho, co je jejich povaze nejbližší. Český čtenář proto nesmí zapomenouti, že psal Trine pro anglikánské pietisty: filosofie v toto roucho oděná je filosofií čistě lidskou a Kristus Trine-ův není Kristus církve; je to pouhý prvotyp člověka Duševně Rozumového — Člověk — Ideál. Budiž nám zde lhostejno, zda považoval Trine toto křesťanské roucho za podstatnou součástku své nauky a dějinného Krista za nezbytnou podmínku jejího poznání, jak tvrdí jedni, aneb zda jedná, jak míní jiní, prostě dle příkazu starých Rosikruciánů, kterým bylo se šatiti vždy přesně dle kraje, ve kterém právě žili, a kteří věděli, že vnitřní člověk dojde sluchu jen, je-li oblečen dle gusta svých posluchačů. Upozorňujeme na tuto věc výslovně z úmyslu proto, že z mnohých stran vyhlašuje se boj všemu, co má náboženské roucho: Myšlénka Lidská je schopna naprosté volnosti, ale nejvolnější myšlénka nemůže býti projevena jinak, než oděje-li se v určitou pevnou formu; neboť Myšlénka

právě jako vše ostatní je silou, jež stane se působivou jedině, je-li oděná v útvar. A ani nejtěsnější šat nemůže spoutati myšlénku, jež stala se opravdu volnou ve své podstatě: řekněme přímo, myšlénku, jež stala se opravdu myšlénkou lidskou. — Tolik po stránce theoretické. Po stránce praktické nemůžeme spisy Trine-ovy dosti oceniti, doporučujeme je, ke studiu myšlénkové realisace lidství. —

Spisek Sturmfelsové je formou svou bližší a přístupnější duchu českého čtenářstva, neodvislému to duchu Člověka, jehož myšlení se již po staletí uvolnilo od určitých zevních obalů a uniforem a jež dovedlo nalézti a oceniti myšlénku v každé formě. Jeť tu věcná myšlénka podána bezprostředněji. Ani Sturmfelsová neodolala, aby neukázala Trine-ovské přibarvení svého nazírání theoretického; ale jen na jediném místě a jen zcela namátkou a bez souvislosti s ostatní knihou, ano nemístně: myslitelka neubránila se vlivu sektářství.

Jest podivuhodná tato žena, jež tak nádherně cítí pravé lidské ženství, či jak ona to vyjadřuje, ženského člověka. Přes to, že čte se její dílo málem jako obrana muže proti útokům emancipátorek, jest to pravá žena, jež tu mluví — odívajíc myšlénku svou v roucho mužsky kritisujícího rozumu. Lidé myslící, Lidé cítící, lidé Duševně-Rozumoví, čtěte spisek Sturmfelsové; jeť v něm tolik příležitosti zachytiti jasné tušení pravého Lidství, jako v málo jiných knihách. Naleznete tam sebe samy, muži i ženy.

Spisovatelka vyjadřuje své kredo: *„Doufám a věřím, že vývoj lidí a lidstva bude záviseti od ujasnění poměru mezi mužem a ženou“*. A přispívá kusem své vlastní lidskosti k uskutečnění tohoto tak zřetelně zřeného úkolu doby.

Pisatelka obrala si za úkol osvětliti ženu — ženu minulosti i ženu budoucí. Ukazuje, jaký „ženský člověk“ byl a jaký býti má. Líčí ženu jako činitele, jenž vždy zatahoval Muže a celé lidstvo do smyslnosti. Ukazuje snižující vliv ženy na muže a lidstvo; ale uznává ženství za určené, býti vyšší, duchovnější složkou lidství. *Proč* však přes tuto vnitřní povýšenost byla žena snižovatelkou?

Doplníme dílko její několika poznámkami o příčinách tohoto zvláštního úkazu, jejž Sturmfelsová tak ostře osvětluje:

„Ženský Člověk“ je autorčin výraz pro ženu. Nuž, tím určeno Ženství jako jedna stránka Lidství, Žena jako jednostranně polarisovaný Člověk. Autorka ukazuje, že žena byla činitelem, jenž snižoval muže ve smyslnost. Je-li žena jednostranným člověkem, je muž člověkem „druhostranným“, polarisovaným ve smyslu opačném. Oba dohromady

tvoří vyrovnovážené Lidství. Jestliže jeden pól jest tedy příliš ponořen ve smysly, značí to, že jest pól druhý příliš málo ponořen ve smysly. Jednostrannost jednoho vyrovnává a nahražuje se druhostranností druhého.

Autorka je ochotna viděti v této působnosti ženy její hřích. Ale jest to cosi zcela jiného: jest to jedinný prostředek, jímž mohlo Lidství, tíhnoucí k uskutečnění Člověka pravého, vyrovnováženého a Duševně-Rozumového, zachrániti se od zničení. Nesnižovatelka: zachranitelka Lidství.

Vizme těchto několik kontrastů:

V dobách, kde obecný rozum lidský nebyl s to chápati ani dějů nejzřejmějších, vládly čistě abstraktní názory o bytí. V dobách, kdy veškeré theoretické myšlení lidstva bylo zajato názory a vírami o duchovním cíli a určení člověka, žilo se životem čistě smyslným. V dobách těch, kde ctnost byla založena na přesvědčení o hříšnosti sebevědomí vůle a o nutnosti podříditi vůli svou vůli bytosti vyšší, vládlo na zemi surové hrubé násilí a zvůle. V dobách, kde svět byl považován za přímé dílo satanáše, i „duchovní velmoc“ rvala se s ostatními o panství nad tímto hříšným světem.

Nevidíme-liž tu, jak byl v oněch dobách lidský život dvěma směry výstředním? Neupomíná-li nás vše to na známé hollandské vyobrazení pokušení sv. Antonína, kde světec nutě své myšlení do nejvyšších vzletů až k trůnu svého Boha, obklopen je démony, tahajícími jej ne jen do světa, ale do bláta a hnusu? Nevidíme-liž v tom důkaz, že je člověk bytostí, jež nesmí beztrestně býti přílišnou ve směru jednom, aniž by se bezděky nestala přílišnou ve směru druhém? „Ani anděl, ani zvíře.“ Totiž ani bytost čistě duchovní bez tělesnosti, ani bytost čistě tělesná bez duchovnosti. Obojí co do současnosti, žádná z obou co do výhradnosti.

Hledíme-li takto na doby minulé, vidíme, že *lidstvo žilo životem výstředním a tedy ne lidským.* Snažíc se býti nadlidským, bylo podlidským. Vysunuto z bodu klidu kolísalo se strany na stranu.

Kolísalo domněle mezi Bohem a Satanem, v pravdě jen mezi dvěma výstřednostmi.

Rozum zaujatý vírou v osobní božstva táhl lidstvo pryč od pozemské skutečnosti k vysněným mlžinám nadlidských rájů a zanedbával pro ně pravý lidský, činný život, cit zase v reakci proti tomuto proudu táhl lidstvo zpět na zemi a zanedbával pravý lidský život pro rozkoše tělesné.

Toto kolísání bylo nutným, pokud působila výstřední, mimolidská příčina.

Příčina tato jeví se nám jasně a zřejmě: byla jí víra v osobní mimolidská božstva, bylo jí zajetí rozumu pod vliv mimolidský. Kolísání bylo protijedem proti jedu vniklému.

. Víra v osobní božstva, názor o nutnosti podrobení se osudu a vůli bytostí mimolidských mizí dnes v člověčenstvu — Člověk nachází opět v sobě samém svoje těžiště. Rozum lidský zbavuje se své zajatosti a svých pout. Proto vidíme, že i lidský cit ozdravuje a nachází svůj správný směr. Muž, jenž kdysi opustil ženu a zemi pro bohy, vrací se k domácímu krbu. Proto i žena tíhne opět k muži, očisťuje domácí krb ode všeho, co veň naneseno v dobách domácího neladu. — Lidská domácnost ozdravuje. Oba její spolupracovníci setkávají se v nové shodě a ve smíření dává každý vinu sobě. Na lidech dobré vůle jest, aby vykořistili a na vždy ustálili toto porozumění a založili na něm další vzrůst člověčenstva.

Víry v osobní božstva osvědčily se býti služebníky rozkladu, výstřednosti a zničení. Víra v sebe samého a v Božství projevené Lidstvím, v Člověka, jakožto uskutečnění božství nemůže, než přivésti lidstvo ke splnění jeho pravého úkolu. — Jest proto nutno, aby lidé myslící sledovali proud ideální realisace, plynoucí v dnešní lidstvo Emersonem, Trinem a ostatními „filosofy lidského nitra". Neboť jenom kdo sám již dospěl aspoň k jakýms obrysům mohutného souhrnu, v nějž zraje moderní kultura, může míti pravý užitek ze studia Tradice a ze studia dědictví věků minulých. A k poznání tohoto souhrnu jest Emerson a jeho proud součinitelem vysoce důležitým.

Byli jsme z mnohých stran tázáni o svém stanovisku a snad i o svém poměru k těmto proudům. Použili jsme proto radostně příležitosti, kterou nám oba spisky Melicharovy bibliothéky poskytly, abychom objasnili svoje stanovisko vůbec.

Kosmická Filosofie není Novou Myšlénkou, jako vůbec není ničím novým a zvláštním vůbec. Čtyři elementární hlediska, z nichž lidstvo na život hledělo: Bůh, Příroda, Jedinečný člověk a Absolutno jsou pro ducha hledajícího jako čtyři kouty uvnitř pyramidy, do nichž se v panující tam tmě střídavě zabíhá, aby žádným směrem nemohl dále. Pozorovateli zevnímu jsou to čtyři pilíře bytí i chápání. Emerson nalezl střed uprostřed kříže těmito rohy vytvořeného a ukončil lidské běhání v kruhu. Proud Toine-ův a Nová myšlénka představují obě úhlopříčky, ramena kříže, spojující pojmy Bůh, Příroda a Jedinec, a protínající se

v Člověku. Pravá Tradice člověčenstva, to jest: **nepřetržitě** se vyvíjející a vzrůstající poznání lidstva, představuje vzestupný vrchol pyramidy. — A Kosmická Filosofie?

Kosmická Filosofie představuje celou pyramidu, obsahujíc za neodlučitelné součástky a složky všechny elementy z prvu uvedené. Vynechte kterýkoliv díl, a budova se Vám sřítí.

Proto nebylo možno zveřejniti Kosmickou Filosofii, pokud si lidstvo vlastní prací, veřejnou součinností svých složek, nezbudovalo celou základnu. Teprvé když na své bloudné pouti v koloběhu výstředností stanulo uprostřed, teprvé, když lidstvo dozrálo a když lidí Duševně-Rozumových povstala v něm soustava dosti mohutná, stalo se možným ukázati celou budovu Pravdy bez obavy, že bude znetvořena a zneužita. — —

OTÁZKY.

I. Co souditi o nynějším hnutí náboženské reformy? Bude doba příští materialistická či spiritualistická?

Faktum, že většina myslitelů soudí, že stávající náboženství mají zapotřebí přeměny a zmodernisování dokazuje, že se na náboženství hledí jako na cosi, čemu lidé sami dali tvar a podobu — ne-li dokonce jako na dílo původu čistě lidského, kdežto všem věřícím všech dob bylo sdělováno, že jsou náboženstva zjevením nadlidským.

Saul z Tarsu poznamenává, že co se mění, je připraveno ke zmizení. Že různá náboženství jsou hotova ke zmizení, vyplývá již z toho, že se stávají nesrovnatelnými s nynějším stupněm vývoje lidského rozumu a že v té míře, v jaké pokračuje vývoj všeobecné intelligentnosti, ubývá jednotlivým náboženstvím adeptů i co do počtu i co do jakosti.

Zabrániti tomuto zmizení jest dnes stejně nemožno, jako je nemožno zabrániti zmizení nočního šera při východu slunce. Pro ty, kdo nezavírají očí zůmyslně, není více otázkou, zdali je možno nynější náboženské formy udržeti, ale spíše, čím je nahraditi. Neboť nahraditi je jest nutno, protože není ve světě možna prázdnota.

Dvě věci se nám představují jako náhrada za klesající útvary náboženské: Atheo-Materialismus a Filosofie. První popírá jsoucnost Bohů a na člověka hledí jako na vyššího jen živočicha: Člověk mu je mechanicky oživenou bytostí, jejíž existence končí hned, jak přestane býti zplozován princip tělesného obnovování.

Čistá filosofie učí, že Vesmír se všemi útvary je utvořen Beztvarým, protože ve Vesmíru není rozdílů podstatných, všechny věci lze uskutečniti nejen pro všeobecnost, ale i pro jednotlivce.

Adept první Theorie pohlíží na sebe a na své bližní — kteří jsou přece tím nejvyšším co zná — jako na cosi, z čeho po smrti zbude jen pouhá mrtvola — nic než mrtvola.

Adepti filosofie tvrdí, že nejen celý Vesmír, ale i každé individuum, ano i každý atom je oděvem beztvarého a jsou tudíž stejně schopny a oprávněny k nekonečnému vývoji.

Jak vidno, jsou obě theorie nesmiřitelny; protože však i ona náboženství, která se nejhorlivěji přičinila přesvědčiti člověka, že nemá v bytí vlastně žádných práv, přece — v souhlasu s filosofií — mu připisovala svobodnou vůli, budiž nás daleko myšlénka, abychom brali Atheo-Materialistům právo na úplné pohlcení jich bytosti ve hmotu zemskou; máme naopak za to, že jest lépe, aby byli pohlceni vzdušnými, tekutými a pevnými složkami zemské hmoty a sloužili tak za materiál ke zbudování nových útvarů pozemských, než aby byli pohlceni v cosi supra-subtilně nadjemného, co je za hranicemi všeho lidského vnímání a všech lidských představ: jest lépe, aby ti z členů lidského pokolení, kdož nejsou dosti vyvinuti k zachování pevné a sebevědomé, sebevládné a sebeurčující individuelnosti, byli znovu zužitkováni ve velké pozemské laboratoři (jak tomu vskutku jest), než aby byli očišťováni a očišťováni od jednoho „hrubého“ a „nečistého“ těla po druhém, až z nich na konec nezbude nic.

Mír všem lidem dobré vůle: Atheo-Materialistům pohlcení ve hmotu zemskou, Křesťano-Budhistům odpočinek v nebesích, Filosofům celkový a do nekonečna pokračující vývoj; tak všichni mohou býti uspokojeni a uspokojení je podstatnou podmínkou rovnováhy ve vesmíru i v jednotlivci.

Tak zvaná „náboženská potřeba člověka“ vzniká u většiny lidí tím, že cítí potřebu určitého vůdce mimo sebe; leč zkušenost všech dob historických i dřívějších učí, že jsou tito vůdcové obecně velmi neurčití: a jest nám připomenouti těm, kdo takto hledají, jenom jediné: nikdo nemůže vejíti ve styk s bytostí řidčí hutnosti, než je hutnost jeho vlastní, a jež tudíž se nalézá mimo obor jeho vnímání. Kolik

různých hutnosti obsaženo je ve složité bytosti lidské, tolika hutností bytosti může člověk vnímati. Adepti různých kultů osobních bohů namítnou, že bohové národů jsou ve mnohém směru mimo meze vnímavosti svých uctívatelů; leč to není nikterak vyvrácením naší věty, neboť tato osobní božstva — či lépe řečeno bytosti dnes takto zbožněné a vzývané — byly v okruhu vnímání oněch, kteří je lidstvu za bohy představili a jich vzývání ustanovili.

Co se pak týče těch, kdož potřebují opory a nemohou státi na vlastních nohou, učiní lépe, lehnou-li si až do sesílení; neboť jest jisto, že jest nemožno státi na nohou cizích, a býváme celkem bezpečnější, odpočineme-li si pokojně, než dáme-li se vésti a podpírati vůdcem neznámým, nekontrolovatelným a někdy i velice neurčitým. „Non sit alterius, suus qui esse potest". Nepatřiž nikomu kdo je schopen náležeti sobě samému, říkali si silní lidé dávnověku; a silní lidé novověku rovněž brzy přestanou býti spokojeni s hrnci masa v egyptském zajetí — — zvláště když ty hrnce jsou den ze dne prázdnější.

Co soudí Kosmická Filosofie o Národovectví a o Kosmopolitismu?

Kosmická Filosofie učí, že jediným zlem je nadměrná jednostrannost a přehnanost. Pravdu nalezneme nejsnadněji, když ke každému pojmu nalezneme jeho doplněk, jevící se nám často jako nesmiřitelný opak. Národnost a Kosmopolitism — toť jen jedna z těch mnohých zdánlivě nesmiřitelných, v pravdě ale neodlučitelných dvojic ve vesmíru bytí. Rozpor tu plyne z nedostatku hlubšího pochopení jiné, základní dvojice pojmů: Jednotlivec a celek.

Jest podivuhodna zaslepenost těch, kdož jsou s to viděti v těchto dvou pojmech rozpor, a nevidí jiné možnosti, než aby se lidstvo řadou kompromisů zmítalo od jednoho pólu — krajně výlučného individualismu — k pólu druhému, krajně výlučnému universalismu.

Celek = souhrn jednotlivců; jednotlivec = součástka celku. Tím řečeno vše. Neboť nechceme-li se státi nesmyslnými, nemůžeme věřiti, že jest na světě něco naprosto bezúčelným a úkolem jednotlivce že jest, aby se rozplynul v jediném nerozlišném celku; ani nemůžeme věřiti, že má celek na konec sestávati z uniformovaných jednotlivců, kteří by opakovali v nesčíslných nezměněných vydáních tutéž

tvář a týž charakter. Spojíme si tedy s pojmy jednotlivce a celku snadno a nutně i další pojmy rozporné: Svéráznost a Všeobecnost, Pevnost a Soulad, Vůle a Láska.

Celek může býti dokonalým jen, je-li úplným souhrnem všech možných dokonalostí jednotlivých. Domnění, že svéráznost silného individua není srovnatelna se souladností všeobecné lásky, jest jenom chorobným důsledkem chorobného názoru, že dokonalost musí býti všeobsáhlostí. Jest to, jakobychom chtěli všechny barvy ze světla vymítiti jakožto nedokonalé a chtěli míti jenom světlo bílé. A zatím ve skutečnosti vůbec není žádného bílého světla, a dokonalá bělost jest jen úplným souladem a souhrnem všech možných barev jednotlivých. A tak i dokonalost všehomíra jest v souladnosti jeho složek, ne v jejich odstranění!

Nebyl Vesmír nadarmo nazván symfonií jsoucna. — Jest to podivný idealismus, jenž chce tuto symfonii zdokonaliti tím, že by odstranil všechny jednotlivé různosti zvuků. Toto poblouznění jest zcela rovnocenné onomu poblouznění sobeckému, jež chce tónem svým vlastním přehlušiti všechny ostatní. Jednotlivec má právo na existenci jen, přispívá-li něčím osobitým k souzvuku veškerenstva: ve světě nemůže býti nic zbytečného, a tudíž ani nic stejného. Sebezachování vyžaduje tudíž individuelní svéráznost. Ovšem ne umělou a zevnější, ale skutečnou a vnitřní. — S druhé strany celek může existovati jen, umožňuje-li všem svým součástkám volný rozvoj jich individuality. Jednotlivec nesouladný a celek nesvobodný musí churavěti až do napravení.

Soulad svérázných jednotlivců a skupin, spojených vespolek vzájemnou úctou, bude tedy prvním ideálním stupněm národní politiky filosofie, pokud místo úcty nenastoupí mocnější ještě činitel: Láska k svéráznému projevu Lidství v jiných. Láska, jež vzniknouti může jen z radostného chápání významu tohoto cizího jáství, této cizí svéráznosti.

Soulad jednotlivců a *skupin*; neboť jako není na světě naprosté stejnosti, není ani naprosté různosti; obojí jest jen poměrné a vede k těsnější neb volnější příbuznosti jednotlivců, a tudíž k živějšímu či matnějšímu soucítění a tím i k užšímu a širšímu jich spojování ve skupiny.

Jednotlivec je svérázná bytost, národ svérázná skupina svérázných jednotlivců spojených jistou příbuzností, plemeno svéráznou skupinou svérázných národů, spojených jistou příbuzností, lidstvo skupinou svérázných plemen, spojených . . . atd. A kdybychom rozšířili tuto stupnici na celý vesmír, nenalezneme rozporu mezi svérázností a spojitostí, pokud soulad celku užšího s širším neporušíme tím, že zavedeme tyranii buď svéráznosti nad spojitostí neb celku nad jedno-

tlivcem aneb naopak. Rozpor nastane teprvé, když nastane jednostrannost a tím nerovnováha. Rozpor není tudíž mezi jednotlivcem a celkem ani mezi národností a světoobčanstvím, ale v přehnané stranickosti těch, kdož chápou se jednoho z obou pojmů jako stranického hesla a zanedbávají jeho nezbytný doplněk. Tak stává se jednotlivec buď sobcem násilníkem a vyssavačem, aneb zase života neschopným blouznivcem, a celek buď utlačující, uniformující tyrannií, aneb se rozpadá nesoudržností členů. Ne individualismus ani universalismus, ale jednostranné sledování kterékoliv z nich je vadou v žití jednotlivce; a ne národovectví ani kosmopolitismus, ale výlučnost jednosměrná je vadou v žití národů. Idealisté nedozrálí rádi chybují oběma směry. Dnes je v každém národě jiná vada v modě. Máme národy národně sobecké a tím násilnické, a máme národy národně blouznivé a tím nepevné. Idealisté bratrství a lásky zapomínají, že dnes je ve světě zlo skutečně a do opravdy, a že je ze světa neodstraní, přemohou-li zlo v sobě samých. Bohužel jest i mnoho blouznivců, kteří hlásají onu „mravnost", které se dopustil onen světec východní legendy, jenž dal sebe samého za pokrm hladové tygřici. Dnes jest budovati Chrám Lidství „v té ruce meč obnažený, v té zednickou lžíci." Meč ne ke znásilnění, ale k nutné sebeobraně. Jinak by ve světě brzy zbyly jen vlci. Kdo tedy hlásá národnostní a plemenný boj, dopouští se hříchu na člověčenstvu, neboť porušuje milosrdnou lásku a souvislost lidstva; a kdo hlásá potírání národního ducha a vzdává se svéráznosti individuelní neb skupinové, prohřešuje se rovněž, neboť béře lidem důvod existence: oprávněnost osobitosti. Nepřítelem jest, kdo jiné rdousí; ale škůdcem jest i ten, kdo v čas, kdy se venku rojí vlci, otevírá dvéře ohrady a vlkům přístup usnadňuje v době, kde jsou uvnitř namnoze, ano snad většinou, jen slabé a bezbranné ovce. Jest otázka, co z obou je větším zlem — zda zevní nepřítel či vnitřní slabost. Nepřátelé posilují — ale jen, jsme-li vnitřně pevni.

„Láska beze spravedlnosti je sentimentálností."

Kosmopolitismus bez vyvinutého silného individualismu jest ve světě, kde jsou dosud násilníci, poblouzněním, jež domnívajíc se ve vládu nad Lidstvem nastolovati Lásku, umožňuje jen Tyrannii, aby se zmocnila ochablých idealistů.

Opravdovým světoobčanem může býti jen ten, kdo je opravdovým člověkem, to jest svéráznou individualitou.

Bezbarvá nulla není veličinou.

Buďme tedy národní ale buďme i kosmopolitičtí. Vada jest jen ve falešném národovectví, čili v násilnictví šovi-

nismu, a ve falešném kosmopolitismu čili sentimentální beztvárnosti.

Plným Člověkem jest jen, kdo jest i sebou samým i světoobčanem, kdo žití povšechnému propůjčuje svou bytosti osobitý tvar a projev.

Jak jednotlivec tak národ má býti neútočným, ale pevným v osobitosti.

III. Dnes, kdy délka lidského žití stále se krátí a kdy lidstvo lpí na ideálu den ze dne méně, jest snad naděje na dosažení cíle života na zemi menší než v dobách starších a naděje v žití nebeské jedinou možnou nadějí člověčenstva?

Moderní vědci dokazují jeden po druhém, že přirozená délka lidského žití je 200 let. Tradice ukazuje, že je člověk utvářen pro nesmrtelnost. Fysické tělo je obdivuhodným strojem, jenž se obnovuje sám, a jemuž den ze dne úplnějším zdrojem života bude ovzduší, kterému se ponenáhlu vracejí původní jeho složky. Moderní věda tíhne stále více k hypothese dlouhověkosti, a tato pomalu se zakořeňující víra člověčenstva stane se předchůdcem lidské nesmrtelnosti. Veřejné mínění, jež se před několika léty posmívalo i pouhé myšlénce pozemské nesmrtelnosti, pohlíží dnes na tuto ideu jako na cosi příliš krásného, než aby to mohlo býti pravdivým. Jen někteří sektáři zhrdají *v theorii* úplnosti své bytosti a hlásají horlivě úctu ke smrti, což jest uctíváním nepřirozenosti; v praxi brání se právě tak zuby nehty ztrátě fysického těla, jako nejzarputilejší materialista. Vnitřní lidský instinkt je přece jen mocnější, než nejumíněnější, z venku vtištěná a vetřelá theorie. Po dva tisíce let lakota pode jménem náboženství utahovala lidstvu oslepující pásku, až dnes lidé milují více tmu než-li světlo: ne že by cítili potřebu skrýti se, ale že se podobají červíku v řetkvičce, jenž myslí, že není na světě nic tak sladkého. V té míře, v jaké se páska stává chatrnější a tím i průhlednější, nabude dlouhověkost opět svého půvabu pro lidský zrak a stane se opět cílem lidských tužeb, z nichž byla vypuzena pověrou; a lidé nahlédnou sami, že propaganda kultu smrti jest trestuhodnější, než by byla propaganda zárodků moru aneb šílenství. Kolik je dnes vychovatelů, kteří si uvědomují význam a zhoubnost oné, již útlým děckům vštěpované suggesce, že úkolem lidského žití jest, ochabnouti tělesně v 50—60 létech a opustiti zemi na dobro několik let po té?

Dnešni Číňané dělí takto prvých 5 desetiletí lidského žití:

10 let. Desetiletí rozvoje.
20. Ukončené mládí.
30. Síla a manželství.
40. Schopnost k úřadům.
50. Znalosť nerovnováhy.

Ti, kdož mají za úkol vychovávati děti, učiní dobře, udělají-li z prvního a ne z posledního období „znalost nerovnováhy", ukazujíce lidem, že nerovnováha pochodí z výstřednosti, nadměrnosti a zvrhlosti v zákonitém (protože přirozeném) uspokojování veškerých součástek jejich složitého ústrojí. Neboť nejen výstřednost a nadměrnost některá, ale každá nadměrnost jest vražednou Tento prostředek výchovy ukáže se býti z nejmocnějších, aby vrátil lidskému živočichu (jenž je nejdokonalejším živočichem i co do životnosti) jeho přirozený věk dvou set let. A když živočich lidský dokoná svou úlohu až do konce, když se nerozpadne dříve, než-li dozrály jeho plody, bude Člověk Božský-lidský mnohem častějším plodem na zemi: měv dosti času zúplna individualisovati svoji intelligenci, nalezne cestu k celkové nesmrtelnosti nejen této své intelligence, ale i svého živočišného nástroje.

A tak na místě theorie čínské bude život lidský až po vzejití sebevědomí míti tato období:

20 let: znalost nerovnováhy,
40: ukončené mládí,
60: síla a manželství,
80: schopnost k úřadům,
100: znalost moudrosti.

A místo theorie čínské, jež klade:

60 let: počátek závěrku života,
70. Posud-li pln síly, vzácný pták,
80. Jasný klid,
90. Očekávání opozděné smrti,
100. Krajní mez života,

bude:

120. Počátek období dokonalého sebevědomí,
140. Plnost čtverné síly,
160. Tvář osvícená,
180. V očekávání nesmrtelného hávu,
200. Počátek uskutečňování možností.

Jest útěchou a posilou, hledíme-li na tato čísla a myslíme-li na to, co znamenají.

Jest svrchovaný čas, aby kult života nastoupil místo kultu smrti, aby mocné a účinné individualisování Intelli-

gence nastoupilo na místo časného a neúčinného osobování si práv. Kosmosof vzpomínejž sobě, že *„Člověk je spasitelem těla“*, to jest hutnosti fysické, jež jen činností člověka může býti dobyta, aby se stala trvalým a opravdovým, neposkvrněným výrazem a projevem božkého ideálu, a že praktickými vědomostmi lidské vědy a zachováváním zákonů života, a ne snad milostí nějaké méně hutné bytosti může býti dosaženo vítězství nade zlem, které je nevyrovnaností, a nad jeho následkem, smrtí.

O možnosti neustálé obnovy tělesných sil napsal kdosi: Pokud jest rozum v plné a vzrůstající síle, není důvodu, aby — podle slov zasvěcence minulosti — nepřeměňoval svoje úpadku podrobené tělo v zářné tělo dle své vlastní představy; intelligence, která není upoutána na formu svého projevu, nezdokonaluje doopravdy ani sebe, ani tento projev, neboť z nedostatku citovosti (pathetismu, citu lásky ke všemu, co jest) a duchovnosti (citu mravního, citu zodpovědnosti za svůj poměr ke všemu, co jest) opouští prostředek svého zindividualisování, místo aby jej zdokonalovalo.“ Čili jinými slovy: Jest v tom trochu nemravnosti, mravní nestatečnosti a vnitřní neopravdovosti, nedostatek pravé lidskosti, jestliže nečiníme všechny možné, zoufalé pokusy, udržeti se v tomto fysickém těle, které je v pravdě naším údělem, neboť tím, že člověk rozvíjí vnitřní síly své intelligence na jevišti, jež je nám dáno a v jeho mezích tím, že zevní možnosti, jež jsou nám dány, užívá za východisko své snahy, jest nám dán prostředek státi se z povšechné, neurčitě lidské, obecné intelligence skutečným individuem, státi se intellektuelní bytostí určitého rázu, určitého zbarvení, určité povahy; a naším úkolem, neboť tím, že se snažíme do daných nám mezí, do daných prostředků vpraviti co možná nejúplněji celý vnitřní obsah své podstaty, zdokonalujeme formu, na níž jsme upoutáni, a přispíváme k povznesení lidstva skutečného, pozemského — činíme pozemské lidstvo den ze dne úplnějším výrazem ideálu, jejž na zemi uskutečniti jest člověk povolán.

Těšiti se myšlénkou, že odtud odejdeme a že jinde kdes budeme užívati slastí, jež nám tu odepřeny, jest útěchou zbabělce, jenž nekoná svou povinnost na místě, na němž ustanoven, spoléhaje, že „to zde nebude dlouho trvat.“ Ani z těch různých náboženství, jež prohlašují pozemskou hmotu za cosi nečistého, neodvážilo se dosud žádné naváděti lidi k tomu, aby odtud prostě prchli, nedbajíce o své pozemské povinnosti; každé tvrdí, že blaženost nebeská možna jest jen v míře zásluhy získané na zemi; ani ta náboženství, která nabádají lidi, aby se vzdali sebevlády ve pro-

spěch vlády různých osobních božstev, neodvážila se nabádati člověka, aby dal „nečisté zemi“ své „povznešené opovržení“ doopravdy cítiti i činem; neboť ani nejprohnanější nepřítel se neodvážil nikdy políčkovati Lidství tak přímo v tvář, pociťuje dobře, že i v nejzavedenější a nejpobloudilejší lidské duši dříme nezahladitelné svědomí, pravící mu, že povinnost člověka je zde na zemi, a je-li kde svět dokonalejší, ideálnější a božštější, povinností a úkolem člověka že jest proměniti zemi, svůj domov, své sídlo a své dědictví, svoji říši, ve svět právě tak dokonalý, právě tak ideální a právě tak božský. Že není úkolem člověka prchnouti z lidství v božství, ale právě naopak uskutečniti božství v pozemském lidství; ne opustiti zemi a odejíti do nebe, ale naopak učiniti ze země nové nebe; ne vyhnouti se nepříteli a zanechati mu zemi, ale naopak rváti se s ním ze všech sil a zemi dnes vydanou zmatku nepřítelovu, dobýti vládě božsko-lidského ideálu.

Člověčenstvo zápasí, aby uskutečnilo trvalé Lidství na zemi; individualisace je k tomu prvním krokem, dobytí vlády nad zemí krokem druhým.

Konečnému vítězství nic nestojí tolik v cestě, jako hrozná Suggesce ujařmující intelligenci učením, že jediným správným rozluštěním života jest buď nebýti aneb býti jinde. Jest jiný svět, nežli svět pozemského fysického těla; jest svět, kde žijí ti, kdož podlehli v tomto zápase o zemskou půdu, o zemskou lidskost: ale přístup doň mají — všechny tradice tomu učí — jenom ti, kdož plnili statečně a dle svých sil na zemi svoji povinnost, jako dělníci svého Božského Utvářitele, snažíce se státi se uskutečněním a výrazem onoho Božství, jež je v nich samých a jehož každý člověk je projevem. Jest svět, kde odpočinou, kdož zde podlehli — ale svět ten není konečným naším cílem — není naším domovem; tam jsme hosty, vítanými jen, přicházíme-li s vysvědčením konané povinnosti, a ne na vždy, ne na věky, ale jen prozatím na tu dobu, dokud pozemští bojovníci nedobudou zemi opravdu pro ideál Lidství a neumožní návrat těm, kdož byli přemoženi, ale kdož za svého pozemského bytí plnili svůj úkol vůči světu i vůči sobě: přispěli ke zdokonalení a posílení lidstva a dospěli sami k vůli býti a zůstati lidmi.

Neboť pro člověka jest jen jediný ideál opravdu úplný a opravdu opravdový: býti a zůstati sebou samým v ustavičném zdokonalování.

* * *

Co týče se domnění, že doby minulé byly příznivější, nesmíme zapomenouti, že osobnosti, o nichž nám vypráví Tradice Kosmická neb i jiné tradice zrůdněné, byly osoby vynikající, vrcholní představitelé člověčenstva a vyvinutí zasvěceni; pro lidstvo obecné *doba jest den ze dne příznivější;* ano v pravdě teprvé doba dnešní přivádí obecné lidstvo jako celek na prah onoho stupně vývoje, v němž jest individualisace intelligence pravděpodobna; v dobách dřívějších bylo dosažení tohoto stupně výminkou. Což nynější téměř všeobecné umění čísti a psáti není vskutku ničím? Což nynější téměř všeobecná možnost vzdělávati se a nabývati vědomosti není vskutku zužitkovatelna k dílu vznešenějšímu a trvalejšímu, než k vychování výlučné kasty vzdělanců?

Ať je tomu jakkoliv, nutno dobýti vítězství v okolnostech nynějších, neboť jen tak je možno tyto okolnosti zlepšiti. Kdo nedbá aby zužitkoval přítomnost, protože ji porovnává s minulostí, podobá se žáku, jenž o štědrém večeru odmítl jísti kapra, protože prý měl rok před tím lososa. Užijme příležitosti kterou máme — minulost může nám sloužiti jen k poučení, jak máme lépe chápati dnešek.

Kosmická Filosofie jest prý proti Theosofii a Spiritismu. Který jest váš názor o těchto moderních proudech.

(Pokračování.)

Buddhismus evropský není Buddhismem východním a ani jeden ani druhý nejsou Buddhismem královského Zasvěcence, jak ukáže duševně-rozumovému badateli nepředpojaté studium Rig-Vedy, tohoto nádherného výkladu přírodních věd. V ní jsou bytosti řidčích hutností a člověk předváděny *v pořadí kosmickém;* otec rodiny zaujímá své zákonité místo a matka v naději je pod zvláštním vedením a ochranou péče o tělo a zachovávání úplné bytosti jsou kladeny na srdce všem; všechny síly a všechny individuelní bytosti člověku vnímatelné jsou vyvolávány a oživotňovány *pro blaho člověka.* V ní evokace a vyvolávání a vlastní tužby těch, kdož přešli za hrobní závoj, spojují se s tužbami jich přátel a potomků, trvajících posud v držení úplné bytosti. Jest těžko pomysliti si větší rozpor než svaté a mohutné zpěvy Rig-Vedy, tyto obrazy šlechetnosti, čistoty, vědění, energie, vytrvalosti a milosrdné lásky, a z druhé strany moderní, vysilující, nepřirozenou a ubíjející theorii známou jako Nirvana.

Theosofie jest krásná a žádoucí, ale jest člověčenstvu možna toliko přirozeným projevem, jenž je v mezích lidského vnímání aneb chápání. Málo záleží na tom, zda kdo praktikuje *transcendentní ctnosti a mravní principy*, (jež jsou pojmy čistě lidskými), je-li konečným cílem života ztráta bytostních stupňů jedné hutnosti za druhou, až na konec bytost — „očistěna" a „osvobozena" i od hmoty nejzářnější a nejjemnější — ztratí se v nepochopitelnu.

* * *

Co do druhé části otázky: co soudíme o spiritismu? Odpovídáme pro dnešek stručně:

Není zde možno probrati tento dnes tak nesmírně důležitý předmět v celém jeho významu. To stane se však v průběhu času nejen v tomto listě, ale i jinak. Vůči těm, kdo nedovedou trpělivě sledovati pravdu až k plnému pochopení, ale kdo se hned po prvých krocích své cesty za Neznámou Pravdou zastavují, aby budovali oltáře prvé mátoze, která se jim naskytne, připomínáme, že věděti jen málo, jest věcí nebezpečnou, a že tam, kde nevědomost je štěstím ano snad i výminečnou a jedinou ochranou před nebezpečím, jest bláhovostí býti vědoucím. Prozatím služtež k informaci tyto poznámky:

Smrť je skutečnou amputací. Lidé, kteří ji utrpí, ztrácejí celé ústrojí, které jim umožňovalo styk s fysickým světem. I v případě, že byli dosti vyvinuti, aby po ztrátě nervofysického obalu i ostatní jejich bytost se nerozpadla, ale zůstala bytostí individuelní — jsou tito zemřelí podobni někomu, komu byly odňaty ruce, a jenž je žádán, aby stisknul přítelovu ruku. Čím?

Jsou tu dvě možnosti: Buď mu připevnite sami ruku umělou, aneb snad operovaný byl tak vyvinut, že po ztrátě ruky nervofysické podržel vládu nad tím, co zvete „astrálním tělem", a může svou astrální rukou působiti na vaše astrální (my říkáme nervové) ústrojí. Leč takovýto vývoj jest čímsi velice vzácným — se ztrátou nervofysického obalu rozplývá se po většině i ústrojí nervové; a zachoval-li zemřelý vládu nad svým tělem nervovým, musíte i vy býti plně uvědomělí v nervovém stupni své bytosti, abyste působení jeho mohli vnímati. Kolik je však takových, kdo jsou s to?

Zbývá tedy možnost druhá: ústrojí umělé.

Jak lze dodati duši zemřelého takovéto umělé ústrojí, jež by jí umožnilo působiti na náš fysický svět?

Schopnosti k tomu jsou neobyčejně vzácny i mezi skutečnými zasvěcenci. „Musí míti k ruce prostředky, aby jejich umění bylo účinné; jest jim potřebí tvárlivého principu, bez něhož vyvolaný nemůže býti uveden v možnost projeviti se.“ Jest jim potřebí umělosti v ovládání a řízení daných sil, umělosti, jež — opakujeme — i mezi zasvěcenci je velice vzácná, a s níž tedy, obecně řečeno, nelze čítati. Předpokládáme-li i onen vzácný případ, že se vám podaří dostihnouti silou své myšlénky k vědomí duše zemřelého; předpokládáme-li i, že máte k disposici síly a pomůcky, z nichž lze ono umělé ústrojí zhotoviti — co stane se se silami, jež nejsou námi řízeny a ovládány?

Většina spiritistů věří, že stačí, vzdají-li se vlády nad svým vlastním fluidickým (astrálním či nervovým) tělem a mají-li touhu, aby ho použila duše volaná. Toť skoro totéž, jakoby se spokojili názorem, že stačí snésti na hromadu různé materialie a pouhým přáním a myšlénkou pořiditi umělou ruku. I tehdy, když jste dosti dovedni, abyste sami onu ruku zhotovili, není dosti vykonáno: nemáť amputovaný prstů, aby si ji sám připevnil, a musíte mu pomoci. — Pouhé přání a pouhé upadnutí ve stav, v němž se vzdáváme vlády nad vlastním ústrojím není nikterak s to, aby vtáhlo duši zemřelého z její sídliště do našeho ústrojí. Tím pouze umožňujeme bytostem, jež žijí kolem nás a jež jsou opatřeny hutností stupně nervového, aby se zmocnily sil naší ochraně svěřených, sil, které my takto necháváme slepě bez ochrany, bez možnosti abychom se přesvědčili, kdo se jich zmocní. A jsou to síly velecenné — tak cenné, že onen „boj světla s tmou“, o němž nám vypráví tradice všech věků a všech národů, jest bojován o cenu vlády nad těmito silami. Umožňujíť tyto síly spojení „nebes se zemí“, to jest sjednocení života projeveného a individualisovaného v hutnostech řídčích, s životem projeveným a individualisovaným v hutnostech nejhustších. Úkolem člověka jest obsáhnouti v sobě postupným vývojem všechny hutnosti a spojiti tak svět žití fysického se světy hutností ostatních. Co stane se tudíž, vzdáme-li se na čas svévolně vlády nad svým ústrojím nervovým, a otevřeme-li přístup do něho každému, komu libo a kdo je schopen ho užíti? Ovzduší kolem nás je plno neviditelných bytostí, jež číhají neustále, aby nás posedly, nás se zmocnily, a dostaly tak ve svou vládu ony síly, jichž jim je potřebí k ovládnutí světa fysického. Jsou organisovány v hierarchické stupnici jako bytosti ostatní — od těch, jež jsou obdobny našim nálevníkům až k bytostem vysoce intelligentním. Smrť a rozklad všeho živoucího jest jejich dílem, jež se jim zdařilo právě tím, že se jim zdařilo vnik-

nouti v nervový stupeň fysického člověka; v okamžení rozkladu, kde fysické tělo, jich působením vysílené a opotřebované, uniká vládě člověka, tito loupeživí strůjcové všeho nepořádku zmocňují se nervových sil, vystavených bez ochrany jich útokům a olupují tak člověka, ztrativšího tělo nervo-fysické i o ústrojí stupně nervového. — Medium, opuštěné bez příslušné ochrany, a domýšlející se, že skytá duši milovaných zemřelých nástroj potřebný k projevení se mezi námi, ve skutečnosti vydává jen hrozným nepřátelům člověka ony síly, po nichž dychtí a s nimiž jest jim vydána i moc nad světem fysickým a umožněna příležitost uvésti jej ve větší ještě nepořádek.

Není možno vysvětliti blíže a podrobněji tento hrozný výsledek dříve, než osvětlíme původ zla ve vesmíru; v minulém čísle dotkli jsme se již této otázky. — Styk se zemřelými jest možný; ale jest to něco zcela jiného než si představuje většina moderních spiritistů. Můžeme se za určitých podmínek — ostatně velmi obtížných — vnímati, ale vždy dle výroku Davidova: my můžeme k nim, ale oni nemohou k nám. Mámeť v sobě vše, co mají oni, ale jim schází mnohé, co máme my.

Co zveme obyčejně duchovností, jest *stavem*, v němž je nám možno vejíti ve styk a vztah telepathický (rapport) s veškerou duchovností vesmírnou, aniž bychom opustili své místo. Člověk je utvořen z řady „obalů" hustších a řidčích, jsa takto utvářen ku podobě Všehomíra. Každá z těchto složek je schopna vejíti ve styk (vnímáním i působností) s obdobnými složkami vesmírnými. Postupným vývojem svých složek prochází tudíž člověk řadou *stavů*, v nichž může vejíti ve vztah s různými součástěmi všehomíra. A tak součástky, jež přetrvají smrť, jsou ve *stavu*, jenž odpovídá jich vývojovému stupni.

Leč s druhé strany různé říše Všehomíra neobsahují látku téže hutnosti: jsou sestupněny v obaly soustředné kolem jednotlivých středisk. Každá hutnost jest tedy domovem bytostí obdobné hutnosti. Člověk jest bytosť, v níž rovněž různé hutnosti jsou *sousředěny tak, že se navzájem prostupují*. Vnímavec, jehož vědomí upoutáno je na různé hutnosti jeho ústrojí, může sympathickým vztahem (telepathií) vnímati, co se děje v různých říších naší sluneční soustavy; ale sám tam nemůže přejíti, aniž by se rozplynul, neboť bytost hustší nemůže existovati v hutnosti řidčí, a bytost řidčí může existovati v hutnosti hustší jen, je-li obalena sférou neb tělem z této hustší hutnosti. Proto skoro všichni lidé jsou po smrti, to jest po ztrátě těla hutnosti fysické, upoutáni na určité místo — určitý okruh hutnosti,

byť snad v sobě měli *stav*, rozmanitější, než je okruh oné hutnosti, jež se stala jejich sídlem. — Proto jest telepathické obcování mezi vyvinutými zemřelými a vyvinutými lidmi možno — ale ovšem výminečno.

Slovo Spiritismus zahrnuje dnes příliš mnoho složek naprosto odlišných, než aby bylo lze o něm mluviti všeobecně. Že by duše zemřelých přicházely mezi nás poučovati nás, kosmická filosofie popírá se vší rozhodností — právě jeho všechny soustavy okkultistické a náboženské; o úkazech fysických možno ***téměř bez výminky*** říci, že jsou působeny bytostmi člověku nebezpečnými; rovněž o oněch úkazech, kde se v mediu projevuje jiná bytost, která se jeho ústrojí zmocňuje. Totiž pokud se tu projevují vskutku bytosti jiné nežli vlastní bytost media. Ale při posuzování jednotlivých úkazů nesmíme zapomenouti, že má člověk tělesný — i medium tudíž — v sobě více složek než fysické tělo, a že vědomí jeho podléhá suggesci. Pod vlivem této suggesce vykonává uspalé medium ve svých řidčích organismech výkony, které ve stavu bdělém není s to provésti, a valná většina tak zvaných medijních projevů vzniká dramatickým uplatněním schopností media pod vlivem určité suggesce.

V dobách vlády náboženství projevovali se lidem svatí, v dobách inkvisice projevovali se ďábli a čarodějná kuchyně, v dobách spiritismu projevují se zemřelí. Toť pouze jiný kabát na tytéž úkazy: úkazy suggestivního projevení řidčích ústrojí media.

Menšina úkazů spadá na vrub bytostí nepřátelských, a jen nepatrný zlomek — některá velice výminečná, čistě rozumová sdělení inspirační — mají původ v telepathickém rapportu media s duší zemřelého, s nímž je medium ve vztahu.

Spiritická media jsou tudíž většinou dvojího druhu: buď jsou to bezděké nástroje a oběti Nepřátele, aneb jsou to — většinou — bytosti, u nichž se vyšší ústrojí, vytvořené k jisté dokonalosti, posud neprobudilo k plnému vědomí, a kteréž pod vlivem spiritické suggesce nabývají částečného polovědomí nadsmyslného. Tato media, správně řízená, byla by valnou většinou s to vyvinouti se na velecenné sebevědomé vnímavce a vnímati vědomě a svobodně, co nyní vnímají toliko pod vládou suggesce. Žel, že suggesce o vedení zemřelých činí z nich nesamostatné nástroje cizí vůle.

Co se pak týče spiritistické Filosofie Kardekovské, jest to jeden z nejosudnějších omylů člověčenstva, jak ukážeme brzy ve zvláštní tomuto předmětu věnované publikaci.

Neboť ze správného studia t. zv. spiritistických fakt plyne vše jiné, jenom ne nějaká povýšenost oněch domělých „duchovních vůdců“ nad ubohým člověkem pozemským.“

I vůči duchům platí tudíž zlaté pravidlo: „Nepatřiž nikomu, kdo schopen býti svým.“

O DÝCHÁNÍ.

Všechny školy Okkultismu i Nové Myšlénky, ano i všechny ty kursy a návody k sebevýchově tělesné, jež dnes jsou ve veřejnosti rozšířeny, hlásají stěžejní důležitost správného dýchání pro vývoj člověka. Řada dotazů o tomto předmětě nás došlých ukazuje zájem pro „praktickou cestu realisace“, ale ukazuje i, jak málo je pravé znalosti nejdůležitějších úkonů životních v obecenstvu vůbec a jak málo je pravého pochopení základních prvků naučných mezi přívrženci různých těch soustav, nauk a škol.

Různost dýchacích soustav dnes hlásaných nemůže býti s podivením nikomu, kdo uváží různost cílů, ke kterým různé „školy“ vedou své žáky. Jest tomu zde nejinak než se vším jiným. Jest dnes spousta soustav tělocvičných — a vedle solidních návodů k souladnému vypěstění zdravého, čilého a vytrvalého ústrojí tělesného zaplaven je literární trh i návody, jak možno státi se za čtvrt roku silákem — ovšem, že se čtenáři při tom neřekne, že snad za cenu srdeční vady aneb porušených plic. A stejně je tomu i s tak zv. cviky okkultními, psychickými a jinými. Žáku se prostě řekne: toto dělej — a žák poslušně dělá. Nedostatek základních vědomostí nedovoluje mu ani, aby dohlédl, kam svými cviky spěje. Nečítáme-li ani ta přečetná „cvičení“ nesmyslná a vypočítaná prostě na lehkověrnost moderního, po nové sensaci dychtivého publika, nesmíme zapomenouti, že jsou dnes mnozí, kdož mají za vrchol lidského žití, stanou-li se nesamostatnými, sebevlády neschopnými, cizím vlivům podrobenými medii aneb chorobně přecitlivělými neurastheniky s „vyvinutým“ „druhým zrakem“ aneb jen prostě se subjektivními hallucinacemi smyslů.

Účelem Kosmické Filosofie není mystifikovati, ani činiti ze svých následovníků slepé a nevědomé sledovatele cizích předpisů; naopak Kosmická Filosofie snaží se pomoci každému, aby mohl kráčeti sám dle vlastního pochopení,

veden vlastním rozumem, a ne vírou ve slova učitelova. Nesnaží se proto získávati, přívržence slibováním divuplných výsledků snadnými a nevysvětlenými „cvičeními," kde je víra věcí hlavní a pochopení přídavkem, ale chce napomoci každému, kdo chce mysliti sám.

Abychom plně pochopili tohoto předůležitého činitele v umění sebezdokonalování a dlouhověkosti, nutno si vzpomenouti, že vše, a tudíž i vše, co dýcháme, je samo v sobě čtverné a životné, a že vniká-li látka řidčí do látky hustší, jest výsledkem projev toho, čemu říkáme „síla".

Dýcháním vniká v naše ústrojí vzduch, a výsledkem je projevení se — vznik, řekli bychom, méně správně, ale jasně — síly životní. Leč ústrojí naše je čtverné a ovzduší naše je rovněž čtverné, a proto je dýchání úkonem trochu složitějším, než čistě fysickým. Ústrojí naše složeno je z „těla" nervofysického, z nervové „síly" čili ústrojí nervového, z cítící (myslově) duše čili ústrojí psychického, a z chápající mysli čili ústrojí mentálního. Těmto ústrojím odpovídá čtverné složení látky; a proto to, co vdechujeme, může býti plně zužitkováno jen, jestliže fysická hmota ovzduší přispívá k výživě našeho fysického těla, jestliže nervový stupeň vdechované bytosti oživuje sílu tohoto těla a vyživuje naše ústrojí nervové, jestliže psychický stupeň vdechovaný oživuje naše ústrojí nervové a vyživuje naše ústrojí psychické, a jestliže vdechovaný stupeň mentální oživuje naše ústrojí psychické a přispívá k výživě našeho ústrojí myslového.

Vzpomeneme-li pak, že je člověk bytost *vědomá,* a že se má státi bytostí sebevědomou, pochopíme celý význam toho fakta, že kdežto zvíře snad všechny své životní úkony provádí bezděky a nevědouc, poslouchajíc prostě svou přirozenou nutnost, člověk na některé své životní úkony má značný vliv, jiné že má úplně v moci, a ještě jiné, že musí teprve samovolně vyvolávat.

Tepot srdce, trávení a vylučování dějí se bezděky; dýchání, cítění a vjemy myšlénkové dějí se z pravidla bezděky, ale máme je v moci; přemýšlení a činy vůle jsou úkony, jež závisí úplně od popudu a práce našeho vlastního vědomí. Čím výše stoupá člověk na žebříku vývoje, tím ve větší míře nabývají úkony vědomé vlády a převahy nad úkony bezděkými, jež jsouce člověku živočišnému vším blahem, stávají se člověku vyvinutému pomůckou k životnímu uskutečnění vědomých cílů. A opravdu svéprávným stane se člověk jen, když je mu celý život a celá jeho bytost prostředkem k uskutečnění vnitřního chtění.

A dýchání, jež z ovládaných úkonů tělesných nejhlouběji zasahá do celého života naší bytosti, jest prostředkem, abychom svoji bytost bezděkou uvedli v úplný soulad se svojí bytostí vědomou. Ovládati dech znamená ovládati tělo, znamená ovládati ústrojí celé.

Jestliže tudíž považujeme svoje tělo za bídný přívažek, za špinavé vězení, jehož se máme co nejrychleji zbaviti, pak dýchejme co možná nepřirozeně a násilně; ale jest otázka, zda by tu nebylo lépe nedýchati vůbec.

Jestliže máme za to, že se máme státi hříčkou vlivů cizích, pak dýchejme tak, abychom sice hodně mnoho do sebe přijali, ale aby tělo nemělo pokdy ovládnouti přijaté elementy; nedělejme pausu po vydechnutí, a jestliže nezemřeme předčasně rozedmou aneb zánětem plic, máme nejkrásnější naději, že se „vyvineme“ na hallucinační medium.

Jestliže se chceme státi blouznivými snílky bez schopností rozhodné vůle a činu, jestliže chceme svoji individualitu utopiti v nekonečném oceánu absolutna bez mezí a konců, dýchejme povrchně a s dlouhými pausami po vydechnutí — a docílíme toho jistě.

Jestliže však máme za to, že jest život fysický účelným, že jest úkolem člověka, aby na zemi uskutečnil, co ideálně tuší ve svém nitru, že jest jeho úkolem osvoboditi fysický svět od zmahajícího jej zla, a jestliže to, co je z přírody či vnějšku poznáváme za stejně božské jako to co je z ducha, či našeho nitra, pak pozorujme zákony dýchání přirozeného a snažme se uvésti svou vůli v soulad s potřebami těla a s vlastnostmi světa, v němž žijeme.

Kdo si vezme práci pozorovati úhon dýchání, přirozeného, bezdechého, spozoruje, že výdech je delší, než vdechnutí. To má příčinu v tom, že člověk, dýchající povrchně a neúplně, veden pudem nerad nechává uniknouti, co prchlo mu zužitkováno jen napolo; mimo to, čím více se oddáváme zahálce a žití čistě tělesnému, tím delší je výdech, tím delší přestávka po výdechu, tím povrchnější vdech. Naopak při zbystřené pozornosti vdechneme — a při vzrušení duševním vdechujeme násilně a do přeplnění plic.

Vidíme, že tím či oním způsobem množství vzduchu vdechovaného a doba jeho působnosti na plíce souvisí s čilostí našeho *sebevědomého* žití, a že čím větší má převahu naše žití bezděké, tím kratší a menší jest tato působnost: — to platí ovšem u jednoho a téhož člověka, ne snad (aspoň ne plné) v porovnání jednoho člověka s druhým, či dokonce s různými druhy zvířat. —

(Pokračování.)

Revue redakci zaslané.

Rozhledy. *List pro politiku, vědu, literaturu a umění.* Rediguje a vydává Josef Pelcl. V Praze, Lípová ul. 3. Ročně 6 K. — Číslo 1.—3.

Upozorňujeme jmenovitě na článek ve všech číslech obsažený: „Neznámé přírodní síly. Objevy Flammarionovy", jejž doporučujeme důtklivě ke studiu a úvaze všem, i přílišným popíračům Neznáma i přílišným nadšencům stávajících theorií o tomto Neznámu.

Illustrované přednášky. Pořádá Dr. A. Batěk v Plzni. Čís. 93. *Zásluhy Hellénů o vědu.* Č. 94./95. Inž. L. Šabata. O mléce. (Současně s články: Radiotelegrafie, Hlídka zdravotnická, Hlídka mírová; Novinky vědecké.

Střádal. Orgán jednoty českých střádalů. Praha II. 858.

Zora. Populární časopis elektrotechnický. Vydává Fr. Růžička, Král. Vinohrady, Brandlova ul. 35. Čilý tento list vede vedle odborné rubriky i články všeobecně vzdělávací, nesené směrem svépomoci. Žádejte číslo k prohlédnutí.

Učitelský Přehled. Red. Jos. A. Černý. Na Horách Kutných. Ročně 4 K.

Obsah: Několik myšlének o dívčích lyceích. Paedagogické museum v Paříži. Výchova v Anglii. Havlíček jako paedagog. Kongres Volné Myšlénky a škola. Seznam článků. Zprávy literární.

List přináší v každém čísle podrobný, dle oborů spořádaný seznam článků, vyšlý ve všech listech a revuích českých a podává tak cennou pomůcku těm, kdož hledají poučení v kterémkoliv oboru současného snažení.

Nová Kultura. Vydává Dr. Jaroslav Barth.

Posel Záhrobní. Spiritistický časopis, věnovaný záhadám duševním. Redaktor Karel Sezemský, Nová Paka. Čís. 3. a 4.

Obsah:

Redaktor a vydavatel **Miloš Maixner.** — Knihtiskárna **Binko a Zika** v Praze.

KOSMICKÉ ROZHLEDY

vychází 25. každého měsíce v sešitech tříarchových (o 48 stranách).

Předplatné zapravené nejdéle při třetím sešitu, na 6 sešitů 3 K 50 h, na 12 sešitů 6 K — do Německa ročně 6 K 60 h, do ostatních států 7 K 20 h. Po dodání 4. sešitu doplatné o 1 korunu více. Jednotlivé sešity 70 haléřů. Veškeré platy splatny a žalovatelny v Žižkově. — Odběratelem se stává, kdo do osmi dnů nevrátí ukázkového čísla a přestává jím pak býti jen písemnou výpovědí; pouhé pozdější vrácení čísla nestačí. — Reklamace se nefrankují a nezalepují; ohled na ně možno bráti jen do vyjití následujícího čísla.

Šek poštovní spořitelny bude přiložen k číslu druhému a možno jím zapraviti i odebrané snad dílo „Svět a Člověk“.

OTÁZKY.

Upozorňujeme své čtenáře, že konec našeho listu je věnován odpověděm na otázky, které by snad chtěli klásti. Otázky rázu soukromého neb takové, jež nemohou zajímati širší veřejnost, budou zodpověděny listem a jest přiložiti na ně zpáteční známku.

Dopisy atd. buďtež adresovány: **MILOŠ MAIXNER**, Žižkov, Táboritská 5. Na tutéž adresu prosíme o zasílání **listů a časopisů, knih a brožur redakčních** atd.

ZPRÁVY.

„Nové Kultury“, populárního časopisu zdravotnického, vyšlo právě číslo 9. s tímto obsahem: Dr. J. B.: Pěstění hlasu a řeči. — Dr. Paule Emile Levy: O vůli. — Ledviny a jejich choroby. — Dr. O. Kunstovný: XI. mezinárodní kongres proti alkoholismu ve Štokholmu r. 1907. — Nová Myšlenka. (New Thought.): O správném dýchání. — Pěstění tělesné krásy. — Přehled léčení tuberkulosy. — Co jest homosexualita. — Vegetářská a zdravotní kuchyně. — Různé zprávy atd. — Redaktor Dr. Jaroslav Barth. Redakce a admin. v Praze, Vladislavova čís. 9. Předplatné 4 K ročně.